

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти
та управління закладом освіти

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
ВИГОТОВЛЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ НАРОДНИХ ІГРОВИХ ЗАСОБІВ У
СУЧАСНІЙ ПРАКТИЦІ

НОДЬ ЦІНТІО-ЛОУРО ОЛЕКСАНДРІВНА

Студент(ка) IV-го курсу

Освітня програма: 012 Дошкільна освіта

Спеціальність: Дошкільна освіта

Рівень вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена на засіданні кафедри

Протокол № 1 від 30 серпня 2023р.

Науковий керівник:

Габода Єва Бейлівна
ст. викладач

Завідувач кафедри

Біда Олена Анатоліївна,
доктор пед. наук, професор

Робота захищена на оцінку _____, «__» _____ 2024 року

Протокол № _____ / 2024

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти
та управління закладом освіти

Кваліфікаційна робота
ВИГОТОВЛЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ НАРОДНИХ ІГРОВИХ
ЗАСОБІВ У СУЧАСНІЙ ПРАКТИЦІ

Рівень вищої освіти: бакалавр

Виконавець: студент(ка) IV-го курсу
Нодь Цінтіо-Лоуро Олександрівна
освітня програма: 012 Дошкільна освіта
спеціальність: Дошкільна освіта

Науковий керівник: **Габода Єва Бейлівна**
старший викладач
Рецензент: **Чопак Єва Василівна,**
старший викладач

Берегове
2024

Ukrajna Oktatási és Tudományügyi Minisztériuma
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

**Pedagógia, Pszichológia, Tanító, Óvodapedagógia,
Oktatási Intézményvezetés Tanszék**

**A NÉPI JÁTÉKESZKÖZÖK KÉSZÍTÉSE ÉS ALKALMAZÁSA A MAI
ÓVODAI GYAKORLATBAN**
Szakdolgozat

Készítette: Nagy Cintia-Laura

IV. évfolyamos óvodapedagógus
szakos hallgató

Témavezető: Gabóda Éva
adjunktus

Recenzens: Csopák Éva
adjunktus

ЗМІСТ

ВСТУП	6
I. ПОНЯТТЯ ТА ОСНОВНІ ОЗНАКИ НАРОДНОЇ ІГРАШКИ	8
1.1. Історія народних ігор	9
1.2. Групування ігрового обладнання	12
1.3 Розвиваюча дія народних ігор у дошкільному віці	14
II. ЗАСТОСУВАННЯ НАРОДНИХ ІГРАШОК У СУЧАСНІЙ ПРАКТИЦІ ДИТЯЧОГО САДКА	17
2.1 Зв'язок народної іграшки з природним матеріалом	18
2.2 Використання народних іграшок	22
2.3 Застосування народних іграшок у сучасній практиці дитячого садка	24
III. МІЙ ТРАКТИЧНИЙ ЛОСВІД У ДИТЯЧОМУ САДКУ ФОРГОЛАНЬ ТА НАДЬГАЛАС	28
3.1. Представлення місця проведення досліджень	29
3.2. Аналіз дослідження	31
3.3 Результати дослідження	26
ВИСНОВКИ	37
РЕЗЮМЕ	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	41
ДОДАТОК	45

TARTALOM

BEVEZETÉS	6
I. A NÉPI JÁTÉKESZKÖZÖK FOGALMA, FŐBB JELLEMZŐI	8
1.1 Népi játékok története.....	9
1.2 A játékeszközök csoportosítása.....	12
1.3. A népi játék fejlesztő hatása óvodás korban.....	14
II. A NÉPI JÁTÉKESZKÖZÖK ALKALMAZÁSA A MAI ÓVODAI GYAKORLATBAN	17
2.1 A népi játékeszközök és természetes anyagok kapcsolata.....	18
2.2 Népi játékeszközök alkalmazása.....	22
2.3 Népi játékeszközök alkalmazása a mai óvodai gyakorlatban.....	24
III. GYAKORLATI TAPASZTALATAIM A FORGOLÁNYI ÉS NAGYLALÁSZI REFORMÁTUS ÓVODÁKBAN	28
3.1 A kutatás helyszínének bemutatása.....	29
3.2 A kutatás elemzése.....	31
3.3 Kutatási eredmények.....	36
ÖSSZEFOGLALÁS	37
REZÜME	39
FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM	41
MELLÉKLET	45

Bevezetés

*„A játék az ember teremtménye, mely teremtője örömére hivatott szolgálni
egy olyan országban, ahol a „komolyság” és a „vidámság” nem egymással
ellentétes,
hanem egymást kiegészítő fogalmak,
s amelyek a földjére csak játszva teheti be az ember a lábát.”
(Erich Kästner)*

Szakedolgozatomban a népi játékeszközök készítését és alkalmazását vizsgálom a mai óvodai gyakorlatban. A témaválasztásom szakterületét illetően egyértelműen befolyásolt az érdeklődés a népi játékok használata és elkészítése iránt, és ösztönözött a tanulmányaim során megszerzett ismeretanyag.

Szakedolgozatom megírásával az volt a célom, hogy megvizsgáljam: mennyire van igény a mai óvodai nevelésben a népi játékokra, ezen belül a népi játékeszközökre. Fő célom a játékok, azon belül is a népi játékok fejlesztő hatásának feltárása, és mind erről további ismeretek megszerzése a jövőre nézve. Mint leendő óvodapedagógus, fontosnak tartom, hogy a játék, mint az óvodások alapvető tevékenysége, még több szerepet kapjon a gyermekek életében. Felételezem, hogy a népi játékok használatával növelhetjük a gyerekek egymás iránti játékos kezdeményezőkézségét, és ezeket a játékokat a népi tevékenységbe beépítve formálhatjuk a csoporton belüli közösséget, aktívabbá tehetjük a visszahúzódo gyerekeket. Elgondolásom szerint a téma időszerűsége abban rejlik, hogy a mai gyerekek számára a népi játékok természetes közege szinte teljesen megszűnt, hiszen a közösségi lét a mai falvakban, de városokban is átalakult. A gyermekek valós közösségi játékkalkalmakkal szinte csak az intézményes nevelésben találkozhatnak. A mai kor óvodapedagógiája a gyermekek kíváncsiságára, érdeklődésére, élménnyújtásra fókuszál, így biztatónak tartom, hogy egyre több óvodapedagógus illeszti be pedagógiai munkájába a népi tudást, a népi játékeszközök használatát. Az első fejezetben a népi játékokról és azok történetéről esik szó. Ismertetem, hogy a gyermekeknek milyen népi játékot lehet használni, illetve milyen játékokat lehet készíteni. Lázár Katalin tipológiáját veszem alapul játékszerek felosztásában, aki önálló és utánzó játékszerek is megemlíti (Lázár, 2005).

A második fejezetben a népi játékeszközök alkalmazásáról van szó. Áttekintem, hogy a gyermek hogyan alkalmazza a játékot, és hogy vannak olyan játékok, amelyek fejlesztik a gyerekek tudását, gondolkodását egyaránt.

A harmadik fejezetben a kutatásomat mutatom be. Amely teljesen a népi játékeszközökkel foglalkozik. Kutatásom Hipotézise az a népi játékokban való részvétel segíthet a gyerekeknek megőrizni a kapcsolatot a természettel és a hagyományokkal.

A szakdolgozat célja, hogy feltárjam, illetve elemezzem a népijátékok szerepét, figyelembe vegyem a gyerekek életében a népi játékok hatását, illetve, hogy a gyerekek játéktevékenységükben hogyan is alkalmazzák e játékokat, tudják-e alkalmazni?

A témám szakirodalmi megalapozásában főleg B. Méhes Vera valamint Bakosi Éva-Kovács György munkái segítettek, de sokat merítettem Kolonkó O., illetve Beerné Sántha Magdolna-Szapannos István könyvéből is.

I. A NÉPI JÁTÉKEZKÖZÖK FOGALMA, FŐBB JELLEMZŐI

Lázár Katalin néprajzkutató szerint a népi gyermekjátékok elsődleges célja az volt, hogy megismerjék saját testüket, majd a külvilágot, miközben felszabadultságot és sikerélményt élnek át. Emellett népi játékokat terápiás céllal is használják a (Lázár,2005.).

Az általuk végzett tevékenységeket külön csoportra osztják, például sport-, kulturális és társadalmi tevékenységekre. Fontos felismerni, hogy ezek a cselekvések nem különülnek el egymástól, hanem egymással együtt működnek. Például a reaktivitásról szóló zene és a sport, az érzelmi nevelés vagy kulturális ismeretek fejlődése nem választható ki az általános ismeretek közül. Sok esetben szükséges a fejlesztésük. Az alkalmi játékok gyakran öntudatlanul fejlődnek, nem maradnak fenn önmagukban, és észrevétlenül beépülhetnek más tevékenységbe. Nem számít, mivel játszik a gyerek, valóban játéknak tekinthető az. A játékok különféle anyagokból készülnek, mint például a növények, állatok, kő, fém stb. Alakjuk és formájukat tudatos emberi tevékenység eredménye. A játékok a tevékenységek szocializációjának anyagi készletei (Lázár, 2005).

A népi játékeszközök olyan hagyományos tárgyak, amelyeket természetes anyagokból készítenek kézműves technikákkal, és amelyek fontos szerepet játszanak a gyermekek szórakoztatásában és fejlődésében. Ezek az eszközök megőrzik és továbbadják a közösségek kulturális értékeit, valamint elősegítik a gyermekek kreativitását, motoros és szociális készségeinek fejlődését (Kamarás, 2006).

B. Méhes Vera szerint mivel ezt a folyamatot a gyermek többször gyakorolja, ezáltal megismétli és ritmikusá válik, ami feszültségcsökkentő hatást eredményez, és egyenlő örömezt vonz magával. Egy, előre nem tervezett szabály szerint alakul, amiben a kimenetele a játékká válik. Az öröm forrása így lesz egyben a játék és gyakorlás.

Fejlesztő és örömszerző hatása van. A gyermek új dolgokat tanul általa, fejlődik és ügyeskedik, miközben kapcsolatokat teremt a dolgok között, és megélheti kreativitását. Ha a játék környezete megfelelő, akkor a gyerekek örömmel játszhatnak anélkül, hogy a szülők befolyásolnák őket. A gyermekjáték elsődleges célja az öröm megtalálása. Maga a játék „öröme” motiválja a gyerekeket, nem pedig az, hogy alkossanak, vagy csináljanak valamit. Azon által, hogy a játék a gyermek legfőbb tevékenysége, egyben személyiség formáló hatása is van. Nagy mozgásigényű gyerekeknél legfőbb örömük a mozgásból fakad, akik számára érdekesek/találékonyak a mozgásos játékok. Ezeknél a gyerekeknél addig okoz örömet egy adott játék, míg van benne kihívás. Ha már jól meg tanultak játszani, akkor saját

maguk találják ki nehezebb szabályokat a játékhoz. A gyermek örömeiket lelkeik abban, ha kezükkel tevékenykednek, és manipulatív játékokat játszanak. Ezáltal az ujjak ügyesebbek lesznek, kezük mozgása rendezettebbé válik, megismeri az új anyagokat, a tárgyak tulajdonságait és állapotait. Bizonyos játékokban maga az összerakás, alkotás, konstruálás szolgál örömszerzési élményként a gyermek számára. Ezeket a játékokat általában konstruációs játékoknak nevezzük. A játék feszültsége az összerakási vágyából ered, és ahogy az épül vagy terjed, az összerakott tárgy úgy növekszik, vagy éppen csökken a játék feszültsége is. Az öröm a játék során alakul ki. A közös munka eredménye az együtt játszás öröme. A barkácsolás során kifejezhetik örömeiket, mivel minden gyerek nagyon szeret reszelni, fűzni, faragni, kalapácsolni, drótot hajtani-, vagyis valamit alkotni. Ez a tevékenységet először is a cselekvésért, majd magáért az alkotásért, végül majd valamilyen célra szolgál. Ha együtt alkotnak részeket és ezekből egy egészet hoznak létre, az összehangolt munka során katarzisz élményt élnek át, ami segít a csoport összetartásának kialakításában. Az az óvónő, aki élvezettel játszik a gyerekekkel és ugyanolyan beleéléssel teszi azt, mint a gyerek, képes megérteni a játékból fakadó öröm lényegét is. Az óvodás gyermek játékának örömét csak akkor képes átérezni, ha ugyanolyan résztvevő módon játszik, mint a gyerek.

Ahogy a gyermek fejlődik, mindig új dolgokat fedez fel, és ez által új módokon tevékenykedik. Kialakul számára a ténykedések gyakorlata (B. Méhes, 2018).

1.1. Népi játékok története

A játék az emberi lét, az élet egyik legrégebbi és legszélesebb körben érvényesülő sajátossága. Már nem tudunk olyan dolgot elképzelni, hogy az életünkben ne lett volna fontos szerepe a játéknak. Ennek ellenére a játék fontossága nem mindig tükröződött vissza a különböző társadalomtudományi kutatásokban. A játék, mint természetes, „mindennapi” cselekvésforma egyrészt kevésbé szembeűnő és kevésbé látványos kulturális jelenség. Másrészt viszont a játék fogalma gyakran azonosul a gyermekjáték fogalmával, ami szintén csökkentheti az iránta mutatott érdeklődést. A gyermekjátékok szoros kapcsolatban állnak egy csoport, egy közösség vagy egy társadalom kultúrájával. Ezeken keresztül pontosan visszatükröződnek egykötöség értékei, normái, elvárásai és szemlélete, gyakran „rejtett” üzenetek formájában. A néprajz és a folklorisztika már kezdetektől fogva tanulmányozta a gyermekjátékokat, és arra törekedett, hogy az egykori és a mai játékok kulturális és

társadalmi vonatkozásait, kultúrtörténeti összefüggéseit feltárja. Ezt a feladatot más tudományág sem volt hajlandó magára vállalni. Fejezetünkben azt szeretnénk bemutatni, hogy milyen játékszereket ismertek és milyen játékokat játszottak a századforduló idején a falusi gyerekek, s hogy ezek a játékszerek és játékok miképpen, milyen módon tükrözték vissza a hagyományos falusi kultúra sajátosságait, miképpen szolgálták a közösség kultúrájának el és befogadását. (Felföldi és mtsai, 2002)

A Magyarországi gyermekjáték- kutatás története több, egymástól többé-kevésbé elkülönülő irányzatokra osztható szakaszokra. A kutatás legkorábbi szakaszai az adatok nem tudatos lejegyzése jellemezte. Különböző nyelvészeti, irodalmi és pedagógiai munkákban találhatunk leírásokat a gyermekjátékokról. Az egyik legkorábbi forrás Baranyai Decsi János „Adagioruma” című műve (1598), amelyben a különböző játéknevek mellett egyes játék leírások is szerepelnek (pl. sípkészítés).

A gyermekjátékok tudományos kutatása alapvetően a 19. században indult el. A század első felében megjelent kutatások, tanulmányok és könyvek megalapozták a 19. század végének és a 20. század elejének jelentős műveit ezen a területen. Az 1800-as évek elején megugrottak a gyermekjátékokról szóló publikációk a heti lapokban és folyóiratokban egyaránt (Felföldi és mtsai, 2002).

Kiss Áron a hazai népi játékok gyűjtésének, közlésének és tanításának egyik úttörője volt. 1891-ben kiadta a „Magyar gyermekjáték-gyűjtemény” című könyvét, amely még több mint 100 év elteltével is nagy jelentőséggel bír főleg pedagógusok számára készült. Ez a kötet jelentős mennyiségű és sokféle játékanyagot tartalmaz (Lázár,2017).

A játék létfontosságú szerepet tölt be az emberi életben, mivel segít kifejleszteni azokat a keszegeket és attitűdöket, amelyekre szükségünk van ahhoz, hogy a jövőben elkerülhetetlenül szembe kell néznünk a kihívásokkal. A különböző játékformákon keresztül megtanuljuk, hogyan közelítsük meg és oldjuk meg azokat az akadályokat, amelyeket az élet az utunkba állít a megoldások helyessége pedig nagyban függ a kialakult készségektől: stereotip vagy eltérő lehetőségeket kínálva a válasza, pedig ettől nagyon is függ. Például, az élethez való pozitív hozzáállás és az általános életminőség fejlesztése elengedhetetlen a társadalmi jólét és boldogság szempontjából. A pedagógia a gyermeki játékot a következőképpen foglalja össze: „A kisgyerek a külvilágból és a saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékcselekvéseivel tagolja. A gyermeki játék kiemelt jelentőségű tájékozódó tevékenység, a gyermek legfontosabb tevékenységrendszere, fejlődésének kulcsa” (Tamásiné, 2015).

A népi játékok szerves részét képezik a hozzájuk kapcsolódó ünnepek, rítusok és szokások rendszerének. Az évszakokhoz kapcsolódóan jellemzők az egyes játékok és szórakozások, valamint a korosztály és nem szerint sajátos megkülönböztetése például gyermek-, férfi-és női rituális játékok jelenléte.

A fizikai tulajdonságok leginkább a nőknél mutatkoztak meg a játékokban. Az egymás melletti játékok többnyire ügyességi, gyorsasági és erőverseny jellegűek voltak. Az ifjúsági mulatságok és szórakozások mellett sajátos gyermekjáték- ritmusokra is sor került. A játék egyfajta eszközös volt, amely komplex hatással volt mind a testi, mind az erkölcsi és akarat tulajdonságok fejlődésére (Reksa, 2014).

Ezek a szerepjátékok célja, hogy segítsék a mindennapi élet bizonyos készségeink, folyamatosan ismétlődő helyzeteinknek és tevékenységeinknek az elsajátítását és begyakorlását, valamint igyekeznek ellenőrizni és ellenőriztetni a már ismert dolgok használatát.

Míg az alkalmoszerű kötetlen játékok ” csak” a természeti környezet megismerésére alkalmasak, addig a szerepjátékok mindenekelőtt a társadalmi környezet elsajátítását célozzák. A tárgyi világ legfontosabb alkotója a kötetlen játék. Ezen belül megkülönböztethetjük a játék folyamatában bevont környezeti elemeket (élő vagy élettelen) illetve a játékszereket. A játékeszközök abban különböznek, hogy bár magukban nem alkalmasak játéokra, sőt a játék is akkor értelmes, ha a tevékenység az adott szabályok szerint folyik (Kresz,1948).

A népi játékok kulturális örökségünk részét képezik, és gyökereink messzire nyúlnak a múltba. Ezek teljesen eltérnek más játékok típusaitól. A régi népi világban a játékokat ugyanúgy felnőttek és gyerekek játszották, viszont az időszakos munkálatok alatt a gyerekekre maradt ez a kincs. Nem tehette meg mindenki, hogy dadát fogadjon a gyerekek egymást nevelték fel, együtt játszottak, énekeltek, és egymástól tanultak játékokat, verseket, mondókákat és táncokat. Sok helyen ezek az anyagok felmaradása szájhagyomány útján terjedt és beépült a népzenebe és a népművészetbe. Ezek a játékok újra előtérbe kerültek, jellemző rájuk az emberközeli kapcsolat és az értékek átadása is. A népi játékok gyermekről gyermekre öröklődtek, szövegük kapcsolatban áll a természettel, a népi élet mindennapjaival és tapasztalataival is egyaránt. Régen nagyon kevés játék volt, így a gyerekek saját játékeszközöket készítettek a körülöttük lévő természetes anyagokból. Kedvencük volt az énekes körjáték. A népi játékokra is jellemző a szabályok betartása. Tartalmuk magukba foglalják a mozgást, örömteli szórakozást, megismerést, játékoságát és egyszerűséget. A népi játékok ugyan olyan hatással tudnak lenni egyénileg, mint akár egy egész csoportra.

Már a kiscsoportban is megfigyelhetők a népi játékok, amelyek tartalmazzák a hörögtető, lovagoltató, tenyéricsiklandozó, tapsoltatót vagy mondókákat. Ezeket a játékokat a gyerekek nagyon szeretik és örömmel játszanak velük. Így a szövegek által a gyermeknek bővül a külvilágról szóló tudása, fejlődik a testséma tudata és ritmikussága, valamint fokozódnak érzéseik. A közép- és nagycsoportos gyerekeknél a népi játék segít kialakítani a társas kapcsolatokat, segít a szocializációs folyamatok erősítésében, az egymás elfogadásában, és a szabályok betartásában is. Lázár Katalin osztályozása szerint a népi játékokat eszközös, a mondókás, mozgásos, szellemi, párválasztó játékokra oszthatjuk, illetve még ide sorolhatunk kiszámolókat is (Stark, 2009).

Az utánzó játékok kizárólag szerepjátékokban kerülnek felhasználásra, mivel a játékban meghatározott szerepet töltenek be, és hiányuk értelmetlenné tenné a játékmenetet. Így például a kukoricacsutkából készült ökrös szekérhez hozzá tartozik a „gazda”, a különböző anyagokból készült álatokhoz a „pásztor”, a babához az „édesanya”. Mindezek lassan feltárják a játékszereknek a szocializáció folyamatába betöltött szerepe, másrészt a játék folyamatok rendszerszerűsége. Kultúra bizonyos ideológiai tartalmait továbbadó, szerepjátékokban előfordul utánzó játékszerek egyértelműen mutatják a játéktevékenység összetettségét, a több szinten zajló szocializációs folyamat működését (Kresz, 1948:10).

Ezt a képet tovább gazdagíthatjuk, árnyalhatjuk és pontosíthatjuk, ha a különböző társadalmi rétegekhez tartozó gyermekek játékszereit vesszük figyelembe. Igaz, manapság nem sok különbséget veszünk észre a századforduló elején a szegény paraszt családoknak nem volt lehetőségük gyerekeiknek bolti játékok megvásárlására, így saját maguk készítettek játékokat gyerekeiknek. De azok a gyerekek ezekkel a kézzel(fából, csuhéból, gombokból stb) készített játékokkal is boldogan játszottak. Magyarországon a játékszerek gyártásának iparága semmilyen összehasonlításba sem tudta állni a versenyt például a Németországi, Nürnbergi játékszergyártással. Házi iparszerű, azaz eladásra termelő, paraszti eredetű játékszergyártás pedig vagy nem létezett Magyarországon, vagy olyan fejletlen és esetleges volt, hogy soha nem tudott érvényesülni (Kresz, 1948:10).

1.2 A népi játékeszközök csoportosítása

Népi játékokat négy nagy részre soroljuk. Mozdásos, eszközös, párválasztó és szellemi játékok. Az eszközös játékokhoz oda sorolhatjuk a labdajátékokat eszközös kézügyességű játékokat is. Mozdásos játékokhoz: az ölbéli gyermekjátékokat, fogócskát, illetve sokféle

vonulás játékokat is. Párválasztó játékhöz: leánykérő játékokat, párválasztó társkeresőket. Szellemi játékokhoz: szellemi ügyességi játékokat, kitaláló játékokat, szabálytalan játékokat/ becsapós játékokat (Lázár 2000).

Pontosabb elemzés érdekében kell megkülönböztetnünk a kötetlen játékok két nagy csoportját, az *alkalomszerű és a szerepjátékokat*, már csak azért is, mert a kötetlen játékoké két fajtája között igen fontos különbségek mutathatók ki.

Az *alkalomszerű, kötetlen játékok* legfőbb jellemzője a lehető legnagyobb mérvű változtathatóság. Ide soroljuk a növényi játékok jelentős részét, az egyes játékszerekkel (zúgattyú, pörgetők) való játszást és egyéb mást. Ezek közül sokat egyedül és minden más megszervezés nélkül is játszható. Az ilyen cselekvéseket azért tekintetjük játéknak, mert formailag kezdetleges. Képlékeny szerkezetet mutatnak, mégis a játéknak megfelelő módon jellemzik valamely vagy csoport tevékenységét. Valamint ezeket a játékokat még játszották más társaságban is. Tudatosan kerültük itt a „csoport” kifejezést, mivel hangsúlyozni kívántuk az itt említett esetleges nem tudatosan szervezeten művelt közösségek.

Egyetlen játék-társaságot sem köt semmi más szabály, akárcsak az általuk játszott játékokat. Kialakulásokat, létrejöttüket semmi sem befolyásolja, a pillanatnyi körülmény függvényeiben (Felföldi és mtsai, 2002).

Ezzel szemben a kötetlen játékok másik csoportja, a szerepjátékok, sokkal szervezettebbek és szabályozottabbak. Ide tartozik minden olyan egyéni vagy csoportos játék, ahol a résztvevők különféle szerepeket (mint például apa, anya, pásztor, gazda, mama) játszanak el. Ezekben a játékokban a szerepekhez illő viselkedés dominál a játék teljes ideje alatt. Persze a játékfolyamat itt is szabálytalan, vagyis játékszabályok alatt nem meghatározott, de már érvényesülnek bizonyos hallgatólagos megegyezések, előfeltevések. A legfontosabbak a vállalt szerepnek megfelelő viselkedés. (Fél,1948).

Egy adott játék a gyermekek számára csak addig érdekes, míg kihívás van benne, és míg közelebb nem viszi őket a felnőttek világába (Aries,1977). A szerepjáték 7 éves kor körül fog csökkenni, mert a szimbólumok egyre inkább valóságosnak rendelődnek alá. Kiterjeszti a gyerek a társas körét, és más területek fognak fontosabbá válni számukra.

Ezek a szerepjátékok elsősorban arra hivatottak, hogy elő segítsék a mindennapi élet bizonyos készségeinek, ismétlődő helyzeteinek, tevékenységeinek az elsajátítását és begyakorlását, illetve igyekezek ellenőrizni és ellenőriztetni a már ismert sémák használatát.

Tehát míg az alkalmoszerű kötetlen játékok, „csak” a természeti környezet megismerésére alkalmasak, addig a szerepjátékok mindenekelőtt a társadalmi környezet elsajátítását célozzák.

A kötetlen játékok legfontosabb összetevője e *játékok tárgyi világa*. Ezen belül különbséget teszünk a játék folyamatába bevont környezeti elemek (élők vagy élettelenek) és a játékszerek között. A játékszereket különböző szempontok alapján határozottan el kell különíteni a játékeszközöktől. A játékeszközök leginkább abban térnek el, hogy önmagukban nem alkalmasak a játékra, és a velük való játék csak akkor értelmes, ha meghatározott szempontok szerint történik (Kresz,1948).

Természetesen egyes vásárokon, piacokon, búcsúkon is lehetett játékokat vásárolni, de sem a mennyiség, sem a minőség nem befolyásolta jelentősen a falu gyermekjátékait. Nem szabad megfeledkezni arról, hogy a vidéki és városi területeken az ajándékozási szokások egészen eltérőek. A falusi gyerekek szinte soha nem kapnak olyan ajándékot, mint amit a városi boltokból vásároltak. Ez azonban nem jelenti azt, hogy nem lett volna kölcsönhatás a városi és vidéki játékok között, és másfajta kapcsolat is főleg a vásárolt vidékre. Ezek az összefüggések azonban nehezen ragadták meg a néprajzi eszközökkel, és csak tendenciájuk rögzíthetők. Másrészt elmondhatjuk, hogy a századfordulón, a 20. század első felében minden lehetséges hatás ellenére a vidéki játékok egy sajátos, önfigyelemre és belső épülő világnak mutatták be. Játékszerként, játékszereszközként olyan természeti tárgyak is használhatóak voltak, melyeket alig kellett átalakítani, például fű, falevél, virág. Egy másik csoportjuk azokat az eszközök alkotják, melyek eredetileg más célokra is készültek, de a játékban átértékelődnek. A módosítást aligha igénylő természeti tárgyak, például fű, levelek, virágok, játékként is használhatóak. A másik csoport eredetileg különböző célokra készített, de a játékban átértékelődött eszközök alkották például kosárkötelekkel ugrálóköteleket, gumiabroncsokkal abroncsokat hajtottak stb. A harmadik csoportba tartoztak a kifejezetten játékokhoz készült tárgyak, például tökmalac vagy facsiga (Felföldi és mtsai, 2002).

1.3. A népi játék fejlesztő hatása óvodás korban.

Ukrajna modern és társadalmi és kulturális életének körülményei között a társadalom a fejlődésének egyik kulcsfontosságú iránya a népi hagyományok szellemi újjáélesztése. Ez

különösen az oktatás területére vonatkozik, amely régóta a népi hagyományokra épül. Minden kísérlet egy megújított oktatási modell létrehozása (amely az ukrán népre is vonatkozik) nem állta ki az idő próbáját, és a nép végül igazodott hozzá. Az oktatás nagyrészt népi játékokra és

Ukrajna nemzeti tradícióira és nemzeti napi szükségletek kiegészítésére törekszik. Az „ukrán óvoda program” (O. Didukh és F. Bilan) a „Szülőföld” részében a „Gyermek” oktatási és képzési programot kínál 2 és 7 év közötti gyermekek számára. A játék a nevelés fontos eszköze, amely mindenki számára elérhető, és szorosan kapcsolódik az élethez (Sklar,2022).

A gyermekjáték közben a gyerekek ismerik meg a világot, meg tanulnak kommunikálni másokkal, gyakorolják a mindennapi tevékenységeket és a fejlesztési fantáziájukat. Egy kisgyermek számára a játék az élet egyik központi eleme. A népi játék különösen fontos, mert a nemzeti kultúra részeként hozzájárul a gyerekek életvitelének javításához, illetve változatosabbá teszi eltöltését és gazdagítja annak tartalmát is. Ez nem csupán cselekvő mozgás és vidám szórakozás, hanem egy lehetőség arra, hogy minden gyermek kifejezze saját egyéniséget és közösségi élmények részese lehessen. A játékokban a gyerekek nem előadók, hanem cselekvő résztvevők. Ezért nagyon fontos, hogy a tanár kellően odafigyeljen arra, mi érdekli a gyerekeket, illetve mit mondanak észrevételeikben és javaslataikban is (Sklar, 2022).

Óvodáskorban vannak nyelvi játékok, melyek segítenek értelmi és intelligencia fejlesztését, valamint a felnőtt és a gyermek kapcsolatok fejlesztését. A nyelvtörők használata során fejlődik a gyermek ritmusérzéke, illetve a szabályok rendszere is kialakul benne, mivel a szavakkal való játszás során az anyanyelvét fejleszteni fogja. Egyik gyerekről a másikra sokkal elevenebb hatással van, s így gyorsabban is ragad át a játék hangsorainak pusztá csengése, ritmusának lüktetése, a dallam és a mozdulatok sorrendje, mint a logikus tartalom. Az anyanyelvi átvételnél nem a szöveg tartalma a legfontosabb, ami azt különösen a kiolvasó versek szemléltetnek. Évszázadok alatt a népi játékokat, illetve „rígmusokat” a közönség formálta, csiszolta és a közös játékok során, az önfeledt, vidám légkörben adta tovább. Ez a folyamat örökérvényű. A 3-6 éves gyerekek szívesen utánozzák a mellettük játszókat, majd mire iskola korúak lesznek, már igénylik az egykorúakkal való közös játékokat. Így tanulják meg az egymáshoz való alkalmazkodást és fejlődik a szabálytudatuk is. Megtapasztalják, hogy a szabályok betartása nélkül nem fog működni a játék, és akkor öröm a játék, ha minden gyermek kiemelt szerephez jut. A szavakkal való játék során

anyanyelvüket is gyakorolják. Ahogy fejlődnek, továbbra is tanulnak, csak ekkor már a társaikat utánozzák. (Benkő-Prezsmer, 2015)

Játék tükrözi a lelki és testi tevékenységek ütemét. Amikor új funkciók jelennek meg, elkezdődik a kényszertől mentes szabad gyakorlása a játékban. A gyermekek kis lépésben, szintről szintre, sok ismétléssel munkálják ki a képességüket, kipróbálják a funkció minden lehetőségét, majd végül beépítik vagy átültetik más, feladat-jellegű tevékenységbe. Ezzel a folyamattal a funkció integrálódik egy nagyobb fokú cselekvési formába (Wallon, 1958).

Vigoszki úgy vélte, hogy az oktatást a „fejlődés közeli zónájába” kell koncentrálni. Az, hogy mit tudnak tenni a gyerekek mások segítségével, többet mond a testi-lelki fejlődésükről, mint amit egyedül képesek megteremteni (Trevarten, 34. o.).

Amikor hagyományos módszerekkel tesztelünk egy gyereket, hogy lássuk, hol tart a teljesítménye a motoros, beszéd-vagy gondolkodási feladatokban, egyszerűen megállapításuk, hogy egy adott napon pontosan hol van, meddig jutott el, a teljesített funkciók működésében. Ezzel ellentétben, ha egy adott játék közben gyerekeket figyelünk meg, akkor a statikus funkciók mellett érett funkciókat is láthatunk, és megtudhatjuk, hogyan dolgoznak, így pontosabb képet kapunk a gyerek fejlődéséről és dinamikájáról.

„Ha valóban azokra a területekre összpontosítunk, ahol szükségük van az útmutatásunkra, megtudhatjuk a gyerekektől azt, amit meg kell tanítanunk nekik” (Sanders, 1999).

A játék és az óvodai tanulás nem két különböző fogalom. A tanulás elsősorban gyakorlással, kipróbálással és utánzással történik, és legtöbbször nem tudatos és szándékos folyamatról van szó. A gyerekek a felnőttektől és a nagyobbaktól ellesett tapasztalatokat élik át újra és újra a játékok során. Ezt a tanulást „belső motivációjú, önmaga jutalom és örömforrások” nevezik. A gyerekek számára a játszó, konstruáló, alkotó tevékenység, amely során valami nekik tetsző dolgot hoztak létre, már önmagába is örömforrás.

Pontosan ezért a jól végzett munkáért legyen valami nekik tetsző feladat (kézimunka, festés, stb.) a gyermek nem vár semmiféle jutalmat. A pszichológiai és lélektani ismeretekkel rendelkező pedagógus pontosan tudja, hogy a gyermek milyen szinten van, és milyen feladatokat tud ő véghezvinni (rajzai, szervezettsége, pontossága alapján), és tudatában van abban is, hogy a gyermekek különböznek és nem mindenkinek sikerült ugyan úgy egy adott feladat és van, akinek könnyebben megy, s van, akinek nehezebben, de ez így van rendjén. Ezért a pedagógus nem hasonlíthatja össze a gyermekek munkáit, és nem versenyeztetheti őket (Kádár-Bodoni, 2010).

A gyerekek a táncos vagy énekes játékok közben jobban odafigyelnek egymásra, és fontosabbá válnak egymás számára. A kötöttségben való alkalmazkodás során a gyerekek körében könnyebb kialakítani a békét illetve a harmonikus légkört, együttlétet. A felnőttek táncai és utánozó játécai, valamint dallam, ritmus és a térforma is alkalmazkodik a gyerekek képességeihez (Gazda 1980,140).

II. A NÉPIJÁTÉKESZKÖZÖK ALKALMAZÁSA A MAI ÓVODAI GYAKORLATBAN

Hein Retter azt írja le munkájában, hogy a gyerekeknek a legjobb játékhely az ahol nagy tágas terük van, tele különböző játékokkal. A játszással a gyerekek feloldódnak, tanulnak, fejlődnek beindul a fantáziájuk. A játékok legyenek azok boltban vásároltak vagy saját készítésűek, céljuk az, hogy felkeltések a figyelmüket. Azok a játékok ideálisak, amelyek a korhoz kötöttek, és méretekben is megfelelőek. Így nagyobb érdeklődést váltanak ki a gyerekekből. Ők már egész kiskorban eldönthetik, s el is döntenek, hogy melyik játékkal szeretnének, egyedül vagy ketten, esetleg csoportban játszani. (Retter, 1988).

Az óvodáskorú gyerekek fő tevékenysége a játék. A mai világban rengeteg boltban vásárolt játék van, de fontos hogy tudjanak, a játszanak a házi készítésű játékokkal is. Játszással fejlődnek, fejlődik a koncentrációjuk(jobban tudnak koncentrálni valamire figyelni) figyelmesebbek. Az óvónő feladata egy harmonikus ember kialakítása, amely a korához megfelelő tudással rendelkezik. Fontos még, hogy az óvónők átadják a gyerekeknek a régi hagyományokat, játékokat s ápolják ezeket. Ezáltal betekintést nyernek az őt körülvevő természetes anyagok tulajdonságaiba. Elkezdnek saját készítésű játékok iránt érdeklődni s odaadó figyelmességgel készítik ki-ki a saját mondján (Pluiekné Klincsek, 2016).

A mai játékok mellett fontos, hogy a gyerekek játék közben saját készítésű játékokat is használjanak. A játékok révén fejlesztik a finommotorikát, a koncentrációt, jobban tudnak arra koncentrálni, amit csinálnak, és figyelni fognak az óvónő szavára, mozdulatainak minden rezdülésére. Meg tanulnak türelmesebbnek lenni, csendesen dolgozni és segíteni társaikat. Az óvodapedagógusok feladata egy harmonikus, önmagával és társaival összhangban élő embert kialakítása, aki életkori sajátosságainak megfelelő tudással rendelkezik. Emellett fontos, hogy az óvónők időről időre adják hagyományinkat, népművészetüket és ápolják bennük ezeket az értékeket. Ezáltal a gyermek megismeri az őt körülvevő anyagokat, azok tulajdonságait és természetes elhelyezkedését. Ha meg akar javítani valamit, ami elromlott, vagy másik játékeszközt szeretne készíteni, ez nem jelent akadályt számára (Pluiekné Klincsek, 2016).

A népi játékok átörökítését és oktatását ma többnyire a tanítók, végzik. A játékok tanítása során arra kell törekedni, hogy ugyanúgy történjen, mint a hagyományban. A tanár által tanított értékek hatással vannak a gyerek teljes személyiségére. Ez a feladat szépsége, de egyben nehézsége is. Kodály Zoltán a „Magyar Népzenei Gyűjtemény” első kötetének

előszavában ezt írta: „a pedagógus ez lehetetlen a játék mélyreható ismerete nélkül. Szomorú gyermekkorának nyomait haláláig magával hordja. Nincs sürgősebb, mint utána megtanulni, megszokni, mert ha nem, akkor nem érinti meg a gyerek lelkét.” Szerencsére ma sok tanár úgy gondolja, hogy a gyermek lélekhez vezető út a tapasztalatokon és az élményeken keresztül vezet. A gyerekek elkezdenek tanulni kapcsolatot teremteni másokkal és megbízni a felnőttekben. „Az a gyerek, aki nem akarja megfogni senkinek a kezét, azt fejezi ki ezzel, hogy nem kötődik senkihez, nem bízik senkiben. A játék tudatos érzelmi nevelést jelent, a játszó gyermek megéli, ismételten megtapasztalja a játék feszültsége okozta különböző érzéseket, és megtanulja kifejezni is azokat. Ilyen helyzetet kínálhat a párválasztás, vagy a beugratások, illetve egyéb szerepjátékok is: „egyszerre ott van a lehetőség a sikerélményre és a kudarcra, az elbukásra és újrakezdésre. Lélekfeszítő szélsőségek edzik keménnyé, kitartóvá a lelket, elviselhetővé a magárahagyottságot.” Az ukrán népi játékok rendkívül sokfélék. Alekszandr Nájden szerint, a játékokat az anyaguk alapján több típusra lehet osztani: fa, agyag, puha (rongy), sajt, szalma, és természetes anyagokból készült játékok, mint például széna, bojtortján, gyékény, kukoricacsutka levelei, fűrészpor, fűzfa kéreg, len, különféle virágok és zöldségek. Festett játékok is léteznek, például petrikivkai, vasilkivszkai, kalaharivszki, homutecki, apisznjánszki, bubkivszki népi játékokat, amelyek különböznek színben (barna, kék, zöld, szürke, sárgászöld, barna, okker színek), funkciójukban viszont hasonlatosak.

Manapság már boldog gyerekkornak számít, ha nincsenek „fajátékok a padlóra szögezve”. Ma már minden gyerekjátékbolt, vagy hasonló hely tele van gyönyörű, egyedi és szokatlan babákkal, autókkal stb. A választás hatalmas, és a gyerekkort boldognak lehet nevezni. Felmerülhetnek a kérdések: Hogyan éltek a gyerekek korábban, 100 évvel korábban vagy még régebben? Boldogtalanok voltak? Tudták, mi az a játék, vagy nem érdekelte őket a játék? Ukrajnában nem csak fából és műanyagból, hanem szénából, szalmából, hosszú fűszálból is készítettek játékokat. Ezen kívül textilből, színes papírból, kartonból is házi készítésű játékokat hoztak létre (Sklar, 2022).

2.1 A népi játékeszközök és természetes anyagok kapcsolata

A népi játékok hagyományosan természetes anyagból készült eszközök, amelyeket gyerekek játékára használtak. Ilyen anyagok például a gyümölcsök, kavicsok, ágak, rudak, levelek és még víz is. Az eszközök nemcsak természetes anyagokból, hanem a szóvégből

vagy fémből is készülhetnek. A játékok csoportosíthatók a gyerek neme (vagyis fiú vagy lány), a játék típusa, anyag vagy akár játékhelye szerint is (például kültéri vagy beltéri játék) (Fáyné dr. Dombi,2013).

A hagyományos népi játékok bizonyos tényések, formák, és képek alapján nyújtanak betekintést a lelki környezetbe és az emberi szubjektum kezdeti elemeibe. Ilyen értelemben, korunkban, tárgyakkal és dolgokkal teli világunkban a hagyományos népi játékoknak, informatívnak és esztétikusnak kell lenni. A kutatók hangsúlyozzák, hogy a mai gyerekek ne a mindennapi életünk tárgyaiként tekintsenek a népi játékokra, hanem olyan műalkotásként, amelyek tanulást és alapos elemzést igényelnek. Ez a népi játékhoz való hozzáállás hozzájárul a gyermek szellemi gazdagításához és kulturális örökségük megőrzéséhez. A népi játékoknak a családban, az óvodában, és különféle körökben nem az a céljuk, hogy kiszorítják vagy helyettesítsék a modern játékot, hanem mellette létezve kiegészítse, agya meg a gyereknek azt, amit a modern játékok nem tudnak nyújtani. O. Nájden arra is felhívta a figyelmet, hogy az ilyen játékok különösen a korai és középkori gyerekek számára szükségesek. Segítenek a valóban tényleges és általánosított figuratív megfelelőinek megtalálásában, valamint a tárgyi valóságok világának megértésében a plasztikusan célszerű és tapinthatóan kényelmes formákon keresztül (Natalia, 2010).

A paraszti életben nem voltak megtalálhatók a tömegesen gyártott játékok, hanem a gyerekek a játékokhoz megalkották szükséges játékszereket. Csakis olyan alapanyagokat használtak fel, amelyek a ház körül előfordultak. Az akkori kor gyermekeire és a mai kor gyermekeire viszont egyformán jellemző, hogy egy bármilyen tárgyal, tudnak játszani, ha látnak benne fantáziát. Használni tudják, játéktevékenységük során máris játékeszközzé válik. A gyerekek fantáziájuk-kreativitásuk révén tudnak felhasználni akár hétköznapi tárgyakat játékok során, így van ez a természetes anyagokkal is. A kukorica részeivel képesek akár számos játékeszközt behelyettesíteni, ilyenek lehetnek akár a kukorica állatok, és csutkával készült állatok vagy babák. A játékeszközök készítése során a gyermek kezűgyessége, manualitása, gondmegoldó készségek, fantáziája fejlődik, mivel figyelme összpontosul a magyarázatra és a hozzá kapcsolt cselekvésre. Ha a gyermek megtanulja a barkácsoláshoz kellő alaptudást, bátrabban kezd hozzá új játékeszköz kitalálásához. Készítéskor teljesen bele merül a folyamatba, figyelme pontosul megvalósításra. Kreativitása lehetővé teszi számára, hogy új formákat és magolásokat találjon az anyagok felhasználásával. A népi világban fő anyagként a fa adott, mégis hiánya miatt sok más anyaggal is helyettesítették, ezek voltak például a nád, kukoricaszár, napraforgó szár,

gallyak, vagy akár a csutka is. Ezért egy-egy játékeszköz elkészítse, nagyban függ a területi adottságoktól (Beérné Sántha-Szapannos, 1991).

A gyerekek általában a gazdasági életből vett mintákat testesítették meg, játékeszközeit például a sertések, tehenek, lovak, libák, formájában hozták létre. Ez a vonzódás nem csak a magyar népi hagyományban volt felfedezhető, hanem más kultúrákban is. Például a régi egyiptomi gyerekek szintén földrajzi helyzetünknek megfelelő állatokat készítettek játékeszközöknek, mint például krokodilt vagy a tigrist. A gyermekek játékainak anyaga mindig a környezetükben megtalálható anyagokból készültek. Ilyen anyagok lehettek például a föld, homok, por, sár, agyag, kavics, valamint növényi anyagok, mint a kukoricaszár, csuhé, csutka, nád, vessző, gally, napraforgószár és annak kalapja. A játékeszközök készítése során nemcsak a gyerekek manuális képességei fejlődnek, hanem beszédképességükre is pozitív hatással van. Az óvónő a barkácsolás első folyamatánál elmondja egy játékeszköz készítésének a folyamatát, lépéseit, és megbeszéli a gyerekekkel az alapanyagok felhasználását, valamint azt, hogy milyen játékban tudják majd hasznát venni. Ha a gyerekek rendelkeznek már egy alaptudással és bátrabbak, képesek saját elképzelésük szerint játékeszközöket alkotni, és később segíthetnek más gyerekeknek is megalkotni a megálmodott játékeszközöket. Nyáron különösen jó kint játék eszközöket készíteni, például virágból készült koszorúkat. Kis- vagy közép csoport esetén a gyerekek besegítenek virágok szedésébe és az óvónő, dadusra marad a virág fontos szerepe. Nagyobb csoportokban az ügyes kezű lányok csodaszép koszorúkat tudnak készíteni, amellyel utána királykisasszonyosat, vagy akár tündéreset tudnak játszani. Ekkor előkerül akár egy mesének az eljátszása is, egyszer minden lány tündér vagy hercegnők lehetnek, szerepet játszanak, és együtt örülnek a játéknak, és a mesének. Ahogy a barkácsolás során a szerszámok használatát is tanulják, elmondhatjuk, hogy a játékeszközök készítésének munkára nevelő hatása is van, amely fejleszti a gyerekek képességeit és készségeit. Megismerkednek a természet anyagaival, tapinthatják és vizsgálhatják azokat, és képzeletüket használva túlléphetnek az anyagok korlátain, új formákat alkotva. Minden gyermek szeretne alkotni valami saját produktumot, amire büszke lehet, és ebben az óvónőnek fontos szerepe van, hogy támogassa a gyerekek fejlődését. A magyar gyerekek egyik közkedvelt természetes anyagból készült játéka például a baba. A babák készülhettek csuhéból, kukoricacsutkából, rongyból is. Piaget munkája alapján a gyerekek a babázás során tükrözik saját életük eseményeit, és próbálják magukat különböző szerepekben, például anyaként elképzelni. A gyermek hangszerek szintén a természetes anyagokból készült játék eszközök együtt besorolása. Találónan használták hangjelzésekhez vagy szilveszter éjszakáján zajkeltésnek.

Elkészítésükhöz szükség volt a barkácsolási eszközökre és természetes alapanyagokra, mint a kukoricaszár, agyag, cirokszár és fűzfaág. Ilyen gyermek hangszerek voltak még a fűzfasíp, kukoricahegedű vagy a nyikorgó, cserépsípok, tol síp, gyufásdoboz-citera. Az óvónő szerepe nagyon fontos ebben a folyamatban: ő szerezi be az anyagokat, előkészítő késsel vagy fűrészsel történő nagyobb darabok felvágását, hogy a gyerekeknek a félkész állapotban lévő darabokat csak össze kell rakni, és illeszteni. Megteremti a játékeszköz készítés hangulatát, a gyerekek ráfigyelnek, miközben ismerkednek az anyagokkal és azok tulajdonságaival, lelőhelyével, megismerkednek a tárgyak alakjaival és arányaival (Beérné Sántha-Szapannos, 1991).

Játékok kukoricából. A hagyományos népeletben az október a kukoricatörés ideje volt. A gazdaságban a kukorica minden részét felhasználták. A lisztjéből készült ételek egyes vidékek mindennapi táplálékai közzé tartoztak, szemes vagy darát kukoricával etették az állatokat is. A csutkát tüzelőnek, a szárát (csutka, kóró, ízik) a gazdasági épületek építőanyagának, tetőfedőnek, a csuhét alomnak, a belőle sodort kötelet viszont szőlőkötözésre használták.

A kukorica a gyermekek kedvelt téli játéka volt. A lemorzsolts csutkából úgy építkeztek, mint a mai gyermekek a mai építőkockából. Szárából a fiúk behasítással ökröt, kocsit, kutat készítettek. A lányok, pedig a csutkát öltöztették fel csuhélevelekkel, rongydarabokkal úgy, mint egy babát. A hónap foglalkozásaira mindig vigyünk egy szakajtónyi lemorzsolts kukoricaszemet, kosárban csutkát és darabokra vágott csutkát, amelyekkel szabadon lehet játszani. (Gulyás, 2011).

Kukorica kirakó: A foglalkozásra egy szakajtónyi lemorzsolts kukoricaszemet készítsünk elő, illetve élénk színű (piros,zöld) anyagból vágjunk kb. 20x15 cm-es lapokat. A gyermekek ezekre a lapokra figurákat, mintákat tudnak kirakni a szemekből, kihasználva annak színbeli, tulajdonságait.

Csutkából építkezhetnek. A kukoricacsutkából csuhélevelek rákötözésével pillangó, repülő, négy lábú állat készíthető.

Négyzet alakúra levágott rongyokkal a csutkát betekergetve pójást és babát alakíthatnak ki a gyermekek.

Csuhéfigura. A csuhélevél csak nedvesen alakítható, ezért közvetlenül a foglalkozás előtt áztassuk be meleg vízbe. A felhasználni kívánt mennyiséget rongyba csavarva tegyük, ki az asztalra, így sokáig nedves marad. Állatok csuhéból: a kisebeknek előkészítjük az állatfigura törzsét. A levélkét végét középre behajtjuk, majd felterkerjük és megkötjük. A

gyerekek lábat, fület, farkat kötnek rá. A nagyok az egész folyamatot el tudják végezni egyedül.

Farönkből fából, készült játékok

Szélmalom. Anyaga farönk illetve faág lesz. Segédanyag az a szög. Fontos eszköz nem más mint a: kiskalapács A játékkészítés folyamata: a szélmalom maga egy farönk és a forgó vitorla két darab egymásra merőlegesen a farönk felső részére szögezett faág. (Gulyás, 2011)

Anyakoca malacokkal. Anyaga az a faág lesz. Segédanyag: rézdrót. Eszközök: Kés és ág. Technikája az a faragás és lyukasztás. A játék menete: A kés segítségével kijegyezzük és meghegyezzük a fát, ez lesz a koca és malacka orra is. A lába az ágból lesz, míg a malacoké rézdrótból. Viszont ugyanebből készítjük a farkut is (Gulyás, 2011).

Játék a fonallal

A foglalkozás előtt vágjuk le a munkáknak megfelelő hosszúságúra a fonalakat, és kötegekbe rendezve tegyük az asztalra. Keressünk a teremben olyan biztos pontokat, ahová majd a fonni valót ki tudjuk kötnöni. Csomóztatás: Két vastagabb fonalat egy biztos ponthoz kötünk. A gyermekek csomókat kötnek a két szálból, egymás után. Így karkötőnek vagy másnak is használható madzagok készülnek.

Dióból és mogyoróból készült játékok. Gólya. Dióból, mogyoróból készült. Szükséges eszközök: ág, olló. Technika: lyukas vágás. Menete: a fej egy egész mogyoró, a csőre viszont beleszúrt hosszú cirokszár lesz a nyaka fogvágó, a testi pedig egy egész dió, a farka cirokszár, lábai és teste fogvájó. Százlábú – a mogyoróhéj aljára kétoldalt ragasztott 5 rövidebb és 5 hosszabb cirokszál.

Nádból készült játékok

Játék neve: Gólya Anyaga az a nád lesz. Segédanyagok: rézdrót illetve a faág. Eszköz: Olló. Menete: A gólya feje és a teste rézdróttal összeerősített nádszálakkal lesz. Nyaka és a farka a testétől hosszabbra hagyott nádszálból fog készülni, a csőre és a lábai viszont már vékony nádszálból fog készülni.

Sajtos játék

A sajtszobor az ukrán népművészet egyedülálló, csak a Kárpátokra jellemző formája. A sajtból készült játék megőrzi ősi szimbolikáját, kulturális- mágikus funkciót és különösen elbűvölő, mert visszatérít minket a gyerekkorba.

Ma már csak a nők készítenek sajtfigurákat, tehénsajtból, otthon. Hagyományos sajtfigurák például a bárány, a tsapki a volikas, és a különféle madarak, mint a csirke, a kakas, a hattyú, és a kacsa.

A sajtóból készült figurák így vagy úgy megőrzik bizonyos ünnepeket, rítusok és szokások ősi szimbólumainak maradványait, boldogságot, jót, gazdagságot és hosszú életet vonzanak. Valamennyi terméknek közös stílusjegyei vannak, és minden kézművesnő a maga módján látja a világot, a maga módján alkot: van, aki vidám humorral, van, aki közmondásokkal az ajkán.

2.2 A népi játékeszközök alkalmazása

Az eszközökkel való játszás gyakran kötetlen formában jelenik meg. A kötetlen játék sok esetben önkéntelenül, nem akaratosan alakulnak ki, sem kezdetük sem végük nincs, észrevétlenül képesek más tevékenységi folyamatokban beilleszkedni. A kötetlen játékoknak előbb a nem mindig tudatos, esetleges elforduló voltából következik talán legjellemzőbb vonásuk: egyszeri és szabálytalanok voltak. A pontosabb elemzés érdekének megfelelően szükségük megkülönböztethetünk kötetlen játékokat két nagyméretű csoportját, az alkalomszerű, valamint a szerepjátékokat, már nem csupán a miatt is, mert kötetlen játékokat, ezek két fajtája között igen lényeges különbségek mutathatók ki. Az alkalomszerű kötetlen játékok legfőbb jellemzője a lehető legnagyobb méretű változatlanságok. Ide soroljuk a növényi játékok jelentős részeit. Ezek között sok egyedül, kívül minden szerveződés nélkül is játszható. Az ilyen cselekvéseket elsődlegesen a miatt tehetjük játéknak, mert bár formailag kezdetleges, képlékeny szerkezetet mutatnak, mégis a játékoknak jó módon jellemzik valamennyi egyéni esetleges csoport tevékenységét. Ezzel párhuzamosan a játékok is játszhatták társaságokban. Akaratlagosan kerültek ki a „csoport” kifejezést mivel hangsúlyozni kívántuk, hogy az említett esetleges előforduló társulásoknak nem szándékosan szervezett akciók közösségek (Fél, 1948).

Lázár Katalin szerint a hagyományos játékok lényege, hogy illeszkedjenek a magyar kultúra más területeikhez, alkalmazkodjanak az azokban megnyilvánuló ízlés világához, és még inkább az, hogy betöltse a gyerekek életében azt a tevékenységet, melyek évtizedekkel, évszázadokkal ezelőtt betöltöttek (Lázár, 1977, 19-25).

A népi játékokat sokan a hagyományporosodó, elavult, már nem használható részének tartják, van, aki egyszerűen csak a hagyományörző szenvedélyekből tartja életben. Ez azonban nem így van, a népi játékok ma is lehetőséget adnak az óvodás és iskoláskorú gyerekeknek fejlődésére, de a játékok anyagairól és lehetőségeiről csak kevesen tudnak: ezért törik a fejüket a pedagógusok, hogyan fejlesztik a gyerekeket, de ez ez a lehetőség már

régóta fennáll. Az újszülött babának is adnak a kezébe ezeket: játékbabát, csörgőt, állatfigurákat. Amikor már tud járni, ismerkedik a külvilággal: fűvel-fával, napsütéssel, esővel, állatokkal, anyagokkal. Mindenhez számos népi játék és mondóka járulhat.

A kis gyerekek nagyon örülnek az olyan népi játékoknak, mint például tűri-tűri (homlokdörzsölés), vagy akár az én is pisze te is pisze (ujjunkkal a gyerek és a felnőtt orrát egyaránt megnyomjuk), gyere, pisze vesszünk össze. Ezek a kis egyszerű népi játékok igazán nagy mosolyt csálnak a kisgyerekek arcára. Egyik közkedvelt játék a tenyércirógatás és közben dallamos kisszöveggel (Círóka-bíróka mit főztél kását) nevetessük meg őket. A kisgyerekek a népi játékok által sokkal hamarabb fejlődnek. A gyerekeknek nagyon tetszetősök ezek a népi játékok, hiszen többen játszanak egyszerre és ez által akár új barátokat is szerezhhetnek. A népi játékok eszközeiről, annak pedagógiai jelentőségeiről külön is említést kell tenni. Fontos megjegyezni, hogy a különféle természetes anyagokból készült egyszerű játékszerek nagyon népszerűek a gyerekek körében. Már csak azért is, mert az anyaggyűjtésben a gyerekek is közre működhetnek. Az elkészítésükben részt vehetnek, mert felhasználásuk nagyon széleskörű lehet, az anyaga könnyen pótolható (egyrésznél), mert elkészítése beépítése a játékba majdnem mindig valamilyen eseményhez, élményhez kötődik. Az eszközzel való játszás sok esetben kötetlen hírből jelenik meg. A kötetlen játékok gyakran önténytelenül, nem tudatosan alakulnak ki, sem elejük sem végük nincs. Észrevétlenül képesek más tevékenységét folyamatokba beilleszkedni. A kötetlen játékoknak ebből a nem mindig tudatos, esetleges voltából következik talán legjellemzőbb vonások: egyszeri, szabálytalan voltak (Lázár, 1977, 19-25).

Óvodapedagógusoknak tudniuk kell, hogy milyen népi játékok vannak, illetve a megfelelő életkorú gyerekekkel milyen játékokat kell játszani, figyelembe venni az életkori sajátosságukat is egyaránt. Például a kor játékokat, azokat a lányok szeretik. A mozgásos, versenyjátékokat viszont a fiúk. De az hogy az óvodapedagógus ismer játékokat az mind kevés azokat alkalmazni is tudni kell. Fontos hogy az óvónő a gyerekekkel is egyaránt játszon és szeresse azt (Kádár-Bodoni, 2010).

Az évek alatt alakulnak ki az első nagy barátságok, ellenszenvék. Ezek megerősítésére is jó a népi játékok. Mert körbe állásnál nagyon fontos hogy ki kinek a kezét fogja meg. de játszhatnak barát ellenfél játékokat is. Viszont tudjuk, hogy egymást fogjak választani a barátnők/ barátok ellenfelek, de jó játék és mindketten tudják, hogy egymást fogjak választani. Megtanulják ezekben a játékokban, hogy hogyan is mutassak ki érzéseiket, haragjukat. Viszont ez is az érzelmi kultúra része lehet (Lázár 2002).

2.3 Népi játékeszközök alkalmazása a mai óvodai gyakorlatban

A hagyományörzés rendszeres és tudatos integrációjával az óvodapedagógusok munkájába az érzelem, az esztétika, az erkölcs, a szülőföld iránti szeretet egyaránt megvalósulhat. Nem külön tantárgyként, hanem az óvodai nevelés szerves részeként kell kezelni. Beilleszthető ünnepeinkbe, mindennapi életünkbe, irodalmi beszélgetéseinkbe, barkácsolásunkba, ének-zene órákba, akciójátékainkba, és idővel a szerepjáték alapelvévé válik (Kiss, 2013).

A „játék” szó hallatán tudjuk, hogy mit értünk alatta, de ennek ellenére nehéz pontosan meghatározni, ha a néprajzi kontextusban vizsgáljuk. A népi játékok hosszú idők során formálódtak, csiszolódtak, és különböző korok elemei keveredtek bennük.

A hagyományos vidéki társadalmakban a gyerekeket szinte születésüktől fogva játékok veszik körül. Altatódalt a szülők, nagyszülők és idősebb testvérek szavaltak. Tárgyakat, anyagokat játék közben ismerték meg, homokkal, agyaggal, fával és minden természeti elemekkel játszva. Szinte öntudatlanul tanulták meg, hogy melyik anyag mihez illik, hogyan kell vele dolgozni és formálni. A vidéki környezetben élő gyermeknek számára a játékok nemcsak a külvilág megismerését, hanem bizonyos készségek és tevékenységek elsajátítását és gyakorlását is segítették. Természetesen a mai városi kultúra sok mindenben eltér a régi falusi kultúrától. Más az életünk, más a viselkedésünk, mások a lehetőségeink, más a környezetünk, mint régen, de ezekbe a közösségekbe is be kell épülnünk, és meg kell tanulnunk ezeket a viselkedési normákat. A népi játékok fontos szerepe abban rejlik, hogy ezekre mindenkit megtanítsanak. A feladat ugyan úgy fog maradni, de a körülmények változtak.

Napjainkban a 3-7 éves korú gyermekek számára az óvoda jelenti a „játékvilágot”. A tevékenységeket úgy kell kialakítani, hogy a szabad, önirányított játékon keresztül tapasztalva, felfedezve és élvezve, bánataikat és fájdalmaikat feldolgozva, gondtalan, felszabadult és örömteli lélekkel merüljenek el az esztétikai hatásokban. A népi hagyományok különösen alkalmasak e téma megközelítésére a kisgyermekkorú nevelésben, mivel sokszínű, sokrétű perspektívát kínálnak mégis összefüggő ismereteket adnak a gyermekek számára (Tamásiné, 2015).

Fontos megjegyezni, hogy a játékok többféle szerepet játszanak a gyermekek életében. A különböző játékok különböző készségek fejlődését segíthetik a gyermekeknél. A 3-7 éves gyermekek számára az óvoda az ők "játékviláguk". A óvodában minden tevékenységet úgy kell megtervezni, hogy a gyermekek számára szórakoztató legyen, hogy a játékon keresztül

tanulhassanak. A játék esztétikai hatásoknak, örömmek és boldogságnak teszi ki őket (Tankóci,2015).

Ebben a szövegrészben az idősebb óvodás korban a játék fontos fejlődése történik. Ugyanakkor más tevékenységek, mint munkaügyi és oktatási feladatok, egyre változatosabbá válnak és növekszenek fontosságukban. Az idősebb óvodások bevonása különböző tevékenységekbe meghatározza a társas készségek fejlődése szempontjából. Ezért a nevelési feladatok során fontos figyelembe venni a különféle gyermeki tevékenységek alárendeltségét, dinamikáját, jellegét, jellemzőit, terjedelmét, tartalmát. A vezetői játéktevékenységben az óvodások kreatív alakulása tükröződik a felnőttek veselkesi és kapcsolati modelljeiben, és segít a személyes tapasztalatszerzésben. A szabályos játékok során a gyerekek tudatosan és igényesen betartják a játékszabályokat, és pozitív kapcsolatokat ápolnak a játék résztvevői között. A mozgásos játékok különösen fontosak, mivel ezeken keresztül kifejezik mozgásigényüket, fejlesztik az állóképességeket és motoros készségeiket, valamint alakítják ki testi tulajdonságaikat.

A szabályos játékok során – mint például a mobil-, sport-, didaktikai, kognitív, körforgalmi, ukrán népi, számítógépes, egyszerű logikai kirakós játékok, valamint a sakk- és dámajátékok – a gyerekek tudatosan és igényesen betartják a játékszabályokat, és pozitív kapcsolatokat alakítanak ki a játék résztvevői között. Segítenek egymásnak, és megmutatják a bajtársiasság, az igazságosság, az őszinteség és a barátság értékeit. Mivel a gyerekek nagyon mozgékonyak, fontosak számukra a mozgásos játékok. Ezek a játékok lehetővé teszik számukra, hogy kielégítsék mozgásigényüket, fejlesszék állóképességüket, megtanulják a méltó győzelem és vereség elfogadását, valamint fejlesszék motoros készségeiket és testi tulajdonságaikat – például a gyorsaságot, az ügyességet valamint az erőt. A szabadtéri játékok különösen hasznosak ebben a tekintetben (Kononkó, 2019)."

A didaktikai játékok elősegítik a kognitív tevékenység fejlesztését. A didaktikai játékok során a gyermek gyakorolja a szín, a méret, a forma megkülönböztetésének képességét, fejleszti a memóriát, a képzeletet, és a gondolkodást.

A táblás nyomtatott játékok lehetővé teszik a gyermek számára a túlzott fizikai cselekvési kedv utáni pihenést, a szellemi munkára való összpontosítást, valamint a megismerést, a kitartást, a figyelmességet, és a szervezethez való alkalmazkodást.

A drámajátékok, az utánpótlásjátékok, a rendező- és az új játékok kognitív, érzelmi, esztétikai értékkel bírnak az ilyen korú gyermekek számára. Különféle színházi játékok során a gyermek teljesen önállóan játssza el az általa ismert mesék, irodalmi művek cselekményeit; hanglejtéses és gesztusos jellemzők a képeket, összehangoltan cselekszenek

a szereplők szerepviszonyaira; tulajdonságokat vagy elemeket választ ki vagy gyárt a képjellemző jellemzőihez. A gyermek színházi játékokat mutat a nála fiatalabb gyerekeknek színdarabként.

Az építőjátékokban a gyerekek különféle környezeti tárgyakat tükröznek vissza. Különböző tervezőkkel együttműködve, természetes és mesterséges anyagok felhasználásával saját készítésű szerkezeteket, tervek készítminták, feltételek és tervek alapján. A gyerekek rendszeresen gondolkodhatnak tárgyakon és szerkezeteken, rajzokon, fényképeken, egyszerű rajzokon, meghatározhatják a szerkezetek fő alkotóelemeit és azok arányait méretben, alakban, elhelyezkedésben, különféle tervezési, rögzítési és dekorációs módszereket alkalmazhatnak saját és közös tevékenységek eredményeinek elemzése és előrejelzése a többi résztvevővel való következetes és harmonikus fellépés, kedvesség és segítőkészség (Kolonenkó, 2019).

Az óvodáskorú gyermekek számára készült különféle játékok között az akciószerepjáték a fő, amely kreatív és társadalmilag irányított. Különleges szerepe van a gyermek jellemének kialakításában. A felnőtt környezet tevékenységi helyzeteinek, kapcsolatainak újrateremtése nemcsak tetteitől, hanem azok következményeitől is megfosztja a gyermeket. Emiatt kialakul benne a belső cselekvési terv, a tervezés és a mások elvárásaihoz való alkalmazkodás képessége. Az óvodáskorban az akciószerepjáték egyre hosszabb, következetesebb, nehezebb, rendszeresen megtervezett, fejlettebb, harmonikusabb, a játéktól egyre függetlenebbé válik. A meseszerepjáték fejlődése meghatározza az idősebb óvodáskorú gyermekek személyiségfejlődését, különösen a következő területeken: szükségletek (kognitív, szociális, erkölcsi, esztétikai motivációk – a személyes indítékoktól a szociálisakig); jelentősége a cselekmény-szerepjáték legfontosabb összetevői a játéktervben, a játékszerepek és -műveletek, a játékszabályok, a játék tárgyhasználata és a partnerekkel való kommunikáció (Kolonenkó, 2019).

III. Gyakorlati tapasztalataim a Forgolányi és Nagyhalászi Református óvodákban

A szakdolgozat célja, hogy feltárjuk, illetve elemezzük a Nagyhalászi (Magyarország) és Forgolányi óvoda (Kárpátalja, Ukrajna) óvodásainak népi játékokról szerzett ismeretét illetve a játékokhoz való viszonyát, milyen módon és gyakorisággal játszanak ezekkel a játékokkal, valamint milyen szerepet játszik a helyi kulturális örökségben. A népi játékokban való részvétel segíthet a gyerekeknek megőrizni a kapcsolatot a természettel és a hagyományokkal.

A kutatási módszerem a könyvtári kutatáson túl a résztvevő megfigyelés és a kísérlet volt. A kutatásomban megfigyeltem, hogy a gyermekek hogyan képesek a népi játékokat alkalmazni és használni, illetve, hogy egyedül, segítség nélkül képesek-e akár el is készíteni azokat? Megfigyeltem, hogy a gyerekeknek milyen a kezűgyességük, illetve a kreativitásuk is egyaránt.

A szakdolgozatom egyik kutatási részét a Forgolányban, a Forgolányi bölcsőde-óvodában valósítottam meg. Forgolány Beregszászi járásban található egy mindössze 812 lakost lakó kistelepülés, Forgolány (alapításának éve 1320) a község nemzetisége 98%-ban magyar, többségében reformátusok pedig reformátusok élnek.

A település nevének eredete szóló helyi monda szerint egyszer a község területén folyt a Tisza, melyben egy részén nagy forgó kavargott. Folytatódott utána, hogy a part mentén lakó erdész lánya egy alkalommal meríteni ment vizet a folyóhoz, de viszont belecsúszott, s elkapta, majd forgatni kezdte az örvény. Nagy szerencsére észrevette ezt egy ott lakó ember, megijedve kétségbe esve kiabálni kezdte “Forog a lány! Forog a lány!” A lányt azonban utána ki is mentették a hullámokból, majd később falu jött létre a területen, melyet a “forgó lány” kifejezés után Forgolánynak neveztek el (Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség, é.n.)

Forgolányban 1952-től általános iskola működik. Ide viszont nagyon kevés gyermek jár, mindössze 27 tanuló van, mert sok szülő át íratja a gyerekeiket a közeli Péterfalvi Középiskolába vagy a Péterfalvai Református Líceumban.

Két templom található a faluban: egyik református, a másik viszont katolikus. Orvosi rendelő is működik. Egy óvoda működik, melynek először Forgolányi bölcsőde- óvoda volt azán új nevet kapott: Forgolányi Pöttyös Panni Óvoda lett.

A kultúrházban, mely 2013 óta új klubvezetővel rendelkezik, gyakran tartunk hagyományörző rendezvényeket, melyeken mind a kicsik, mind a nagyok nagy élvezettel vesznek részt (Lajos, 2011).

A kutatás másik részét Nagyhalászban valósítottam meg. Nagyhalász kisváros Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében, az Ibrányi járásban található, 24-km-re Nyíregyházától. A XIII. század közepén létrejött település így a megye legrégebbi településeinek egyike. Tompa Mihály egy népregéből ismerhető, amelyhez anyagot Nagyhalászból szerzett. A halász és aranyhal című regé szerint a szegény öreg halász, akinek sikerült hálójába keríteni a királylány kedvenc halacsáját, jutalmul a királytól nemesi levelet kapott egész faluja számára, amely attól a naptól kezdve a Halász nevet viseli, és amelynek címerét is két aranyhal díszíti (Nagyhalászi Református Óvoda, 2021).

Nagyhalász város 6000 lakost számlál. Nagyhalász látnivalói CSUHA-KÁLLAY KÚRIA amiben könyvtár van. Két óvodával és két templommal rendelkezik. (Nagyhalasz város honlapja)

3.1 A kutatás helyszínének bemutatása

A kutatásom a Forgolányi óvodában végeztem. A Forgolányi bölcsőde-óvoda 1990. szeptember 1-én kezdte meg működését. A fűtési rendszer meghibásodása miatt 1996-tól-2004-ig csak nyári időszakban működött egy vegyes csoporttal. A fűtési rendszer korszerűsítésének köszönhetően az óvoda két csoportra bővült, majd 2013 áprilisától egy bölcsődei csoportot is indítottak.

Az óvoda kétemeletes, mindkét emeleten a csoportszobák vannak kialakítva. Az óvoda jól felszerelt, sok játékeszközzel és bútorokkal rendelkezik. A folyosókon megtalálható a gyermekek alkotásai. Nagy udvarral rendelkezik, sok játékeszköz található: hinták, csúszdák, mászóházak, de még található az udvaron egy kisebb halastó, pavilon, gyümölcsös is. Az óvoda 12 órában működik, napi 4 étkezéssel. Az óvoda környezete rendezett és tiszta. A fűtési rendszer meghibásodása miatt 1996-tól-2004-ig csak nyári időszakban működött egy vegyes csoporttal. A fűtési rendszer korszerűsítésének köszönhetően az óvoda két csoportra bővült, majd 2013 áprilisától egy bölcsődei csoportot is indítottak. Az óvoda nagy létszámmal működik. Mivel Péterfalváról is ide hozzák a gyerekeket, ezért 3 csoportban foglalkoznak a kicsikkel. Az óvoda nagy hangsúlyt fektet a népi hagyományörzésre, minden héten, szerdán népi foglalkozások kerülnek levezetésre.

Az évben több népi ünnep is van, amelyeket az óvodákban szívesen használnak a nevelők a hagyományok ápolása és a gyerekek ismereteinek bővítése érdekében. Ezek közé tartoznak:

Januárban a **Vízkereszt**. Ez az ünnep a karácsonyi ünnepkör zárónapja, amelyet gyakran összekapcsolnak a karácsonyfa leszedésével. Az óvodákban ilyenkor a karácsonyi díszek elpakolása, énekek, és mesék szoktak szerepelni a programban.

Februárban a **Farsang**. Farsang előtt a gyerekekkel sütit kézügyességi játékokat játszanak. Ez az időszak a vidámságról, jelmezbálokról, álarcos felvonulásokról és mulatságokról szól. Az óvodában ilyenkor farsangi bálokat rendeznek, ahol a gyerekek beöltözhetnek különféle jelmezekbe, táncolhatnak, énekelhetnek, és népi játékokat játszanak.

Március **Sándor, József, Benedek** napja Óvodában Természeti megfigyelést végeznek és éneket, verset tanítanak a gyermekeknek.

Április. **Húsvét** - Mozgónap a legnépszerűbb népszokás a locsolkodás és a tojásfestés.

Május Majális **napja** Óvodában: Az óvoda udvarán a fiúk az apukák segítségével, szalagokkal díszítik fel a májusfát, amit a lányok csak akkor láthatnak, amikor már felállították. A feldíszített májusfa a tavasz üdvözlését szimbolizálja. Együtt játszanak énekes játékokat a májusfa körül, és tavaszi dalokat énekelnek

Pünkösdi napja – mozgónap Pünkösdi dalos játékokat és énekeket tanítunk a gyerekeknek.

Szeptember **Egyed napja**. Készülnek a szüreti felvonulásra. Népi játékokat, dalokat, táncokat végeznek el.

Mihály napja Megfigyelik a természet változásait, ki mennek az udvarra és összegyűjtik, a természet dolgait közben énekelnek. Aztán a csoport szobát a gyűjtött anyagokkal feldíszítik.

Október **Teréz napja** a szüret kezdő napja. Itt a gyerekekkel részt vesznek a szüret menetében. Kint az utcán dalokat énekelnek, illetve táncolnak a gyerekek.

November **Márton napja** a nap hangulatához hozzátartozó ludas mondókákat, játékokat tanulunk, játszunk. Libazsíros kenyeret esznek lilahagymával, amit a gyerekek készítenek el az óvodában.

December **Miklós napja**

Az alkalomhoz kapcsolódó mondókákat, verseket, énekeket tanulunk. Mikus ünnepséget tartanak. Köszöntik a Mikulást a már megtanult versekkel, énekekkel és kapnak mikulástól ajándékot.

Az óvodában karácsonyi időszakban **kántáláshoz** és **Betlehemezéshez** kapcsolódó népi játékokat játszanak. Ilyenek például a betlehemes játékok, ahol a gyerekek eljátszák a Jézus születését, valamint a kántálás, amikor karácsonyi dalokat énekelnek. Emellett népszerű játékok lehetnek a pásztorjátékok, ahol a gyerekek pásztorok szerepébe bújva előadják a karácsonyi történetet, és az ünnepi köszöntők, ahol versekkel és dalokkal kívánnak áldott karácsonyt.

A kutatásom második részét Nagyhalaszban végeztem el. A Nagyhalászi Református Óvoda Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyében, Nyíregyházától 20 km-re található. Az óvoda Nagyhalász Arany J. u. 75. szám alatt található meg, amely 2012 szeptemberében református óvodaként nyitotta meg kapuit.

Az óvodában 3 csoport működik jelenleg. Abban a csoportban, ahol a kutatásomat végeztem, 21 gyermek járt. A Nagyhalászi Református Óvodában az óvodapedagógusok létszáma 15 fő, akiknek a munkáját 3 pedagógiai asszisztens és 8 dajka segíti. Az óvodában dolgozik még 1 óvodatitkár, 1 karbantartó, 4 konyhai kisegítő, 2 közfoglalkoztatott, 1 gyógypedagógus, 1 hitoktató, illetve 1 autista szakos gyógypedagógus. Intézményben a felelősi rendszer jó működik. Az Ovi Sport Program keretein belül nemrég bővült az óvodánk egy műfüves pályával, melyet gyakran használunk a gyermekek mozgásigényének szabadtéri kielégítésére, kedvezőtlen időjárás esetében mindezek a tornateremben valósulnak meg. Az óvoda nagy udvarral rendelkezik és ezt, ha jó idő van ki is használják a gyerekek. Minden felszereléssel biztosítva vannak. Az óvoda 2 emeletes. Alsó szinten van 2 csoport illetve konyha 2. emeleten viszont 2 csoport, igazgatói szoba, titkár szoba, sportterem illetve szülői értekezlet esetére egy terem. Az óvodában a gyerekeknek minden héten hétfőn hittan van, melyet a hitoktató vezet.

2021-től a Református Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény Debreceni Tagintézménye telephelyeként intézményünkben gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus, pszichológus, logopédus segítik a mindennapi munkát, melyet gond esetén igénybe is vesznek.

Intézményben Önértékelési munkaközösség is működik, melynek minden pedagógusunk tagja. Az előírt eljárások végzése folyamatos, az első öt éves ciklusban mindenki önértékelésére sor került.

A Református EGYMI Országos Értéktermő Tehetségközpontja által vezetett Gazdagító programban több területen is lehetőség adódik a gyermekek személyiségének gazdagítására, ezek az alábbiak: drámajáték, ének-zene, gyermektánc, matematika, sport, vizuális valamint természetismeret, mely program vezetése az én feladataim közé tartozik.

3.2 A kutatás elemzése

Hipotézis

1. A népi játék eszközök használata az óvodai mindennapokban hatékonyan fejleszti a gyermekek finommotorikus készségeit és a szem-kéz koordinációját.
2. A népi játék eszközök rendszeres használata az óvodai foglalkozások során javítja a gyermekek kreatív gondolkodási képességeit és gyakorló számunkra a népi játékok

A Nagyhalászi és Forgolányi óvodák gyermekeinek önállósága között csekély különbségeket figyelhettem meg. A Forgolányi óvodában a gyermekek általánosságban nagyobb önállóságot mutatnak be a játéktevékenység készítése során. Ellenben a Nagyhalászi óvodában igényelték az óvónő segítségét.

A kézügyességi fejlettség terén a Forgolányi óvodás gyermekek mutatnak előrehaladottabb fejlődést. Ez részben annak köszönhető, hogy az óvoda programjaiban nagyobb hangsúlyt fektetnek a kézműves foglalkozásokra, mint például a rajzolás, gyurma, és a festés. Ezzel szemben a Nagyhalászi óvodában inkább az fizikálisan nagyon aktivitást végez, mint például a futás, ugrálás, különböző gyermeki akadályok, és az egyenen súlyozás.

A játéktevékenységekben mindkét óvodában fontos szerepet játszanak az elkészített darabok, de a felhasználás módjában és gyakoriságában különbségek figyeltem meg. A Forgolányi óvodában a gyerekek gyakrabban használják saját készítésű játékaikat. Beépítik a játékba, ezzel is ösztönözve a gyerekek önálló kezdeményezését és kreatív gondolkodását. Ezzel szemben a Nagyhalászi óvodában az elkészített darabok kevésbé kapnak hangsúlyt a játéktevékenységbe.

Az előző évi könyvtári kutatásom során megismerkedtem bővebben a népi játékokkal és azok alkalmazásával. A szakirodalomban feltárt ismereteket gyakorlatban is kipróbáltam az említett óvodákban. A kutatást 2023áprilisban kezdtem el, 5 foglalkozás-tervet készítettem, illetve a második kutatásomat 2024 áprilisában és májusban kezdtem szintén 5 foglalkozással. Mindegyik alapanyaga természetes anyag volt, és olyan játékeszközök készítését szerettem volna átadni, amelyek nem csupán érdekes készítési folyamatot rejtenek

magukban, de jókat lehet velük játszani, sőt tovább gondolható játékokat kapunk. Az utolsó évi kutatásomat viszont Magyarországon végeztem el.

Ezek a gyerekek is nagy, figyelemmel és érdeklődéssel fogadták az előkészített feladatokat. A kutatást áprilisban, illetve májusban végeztem el. Itt 5 foglalkozást vezettem. Azt tapasztaltam, hogy legjobban a gyerekeket a tojásfestő foglalkozás nyerte el tetszésüket mivel azt vettem észre, hogy talán itt élhették ki legjobban a kreativitásukat.

A kutatásomban az óvónők is nagy segítségre voltak, mivel a foglalkozásokon ők is részt vettek és segítettek a csuhé baba készítésében, illetve a fonástanításban is.

Az első foglalkozás a *csuhébaba készítés* volt. A foglalkozáson 10 gyermek vett részt. Foglalkozást egy új bemelegítő gyakorlattal kezdtük aztán a gyerekének meséltem egy történetet, ahol az anyukám mesélte el, hogy neki a mamája babát készített, mert akkoriban még nem lehetett venni a boltokban vagy más kirakatokban, mint ma, így én is anyukámmal készítettem el. Megkérdeztem a gyerekektől, hogy ők szeretnék-e készíteni olyan babát, mint amit mi is készítettünk anyukámmal. Természetesen minden gyerek szeretett volna babát készíteni. A csuhébaba készítés a gyerekeknek új volt, mivel még egyszer sem készítettek. A munka folyamatán volt olyan, akinek könnyen ment és volt olyan, akinek picit nehezebben. Itt próbáltam minden gyereknek külön segíteni, de az óvónő is nagy segítségemre volt. Ahogy elkészült a csuhé baba a gyerekek szabadon játszhattak velük. A gyerekeknek könnyen ment ez a játék és mindenki nagyon örült neki. A csuhébaba elkészítése után a gyerekek haza vitték a babát. A tevékenységet sikerült véghezvinni, a tervezett feladatokat és célokat is eredményesen elvégeztem. A gyerekek végig érdeklődők és lelkesek voltak a téma iránt. Fejlődött finommotorikájuk, kézügyességük, figyelmük, kitartásuk, türelmük és közben pozitívan alakítottam a népi hagyományok megismerését. A foglalkozás minden gyermek érdeklődését felkeltette.

Második foglalkozásunk a *tojásfestés* volt. Itt megtanultunk egy locsoló verset, amit még nem ismertek. Ahogy megtanultuk minden gyerek szerette volna elmondani. Meglepő volt számomra, hogy mindenki nagyon szépen el tudta mondani pár gyakorlás után. Aztán kicsit elkezdtem mesélni a régi hagyományokról régen milyen tojást festettek/hímeztek. Hogy várták a lányok a fiúkat próbáltam bele vezetni őket a régi hagyományokba. Figyelmesen és érdeklő tekintettel hallgatták végig, amit meséltem. A gyerekek megtanulták, hogy régen milyen népi tojásokat festettek/hímeztek. Aztán elkezdtek díszíteni a tojásokat. A gyerekekkel többet készítettünk, hogy tudjunk a végén majd játszani. Végül az elkészített tojásokkal játszottak. Ennek a foglalkozásnak örültek a legjobban mivel ez a foglalkozás már gyakoroltató volt, s kiélhették a kreativitásukat.

A tevékenységet sikerült véghezvinni, a tervezett feladatokat eredményesen elvégeztük. A gyerekek végig érdeklődők és lelkesek voltak a téma iránt. Megismerkedtek a népi hagyományokkal, illetve népi szokásokkal egyaránt. Átélték a tojásfestés és ajándékozás örömét, ápoltuk a locsolkodás néphagyományát. A foglalkozás minden gyermek érdeklődését felkeltette.

Harmadik foglalkozás az *a kalakánc/gyermekláncfű nyaklánc* volt. A gyerekekkel kimentünk az udvarra és megtanultunk egy verset a pitypangról. Többször is elmondtuk ezt a verset. Aztán elindultunk közösen kalakáncot szedni. A gyerekek már ismerék mivel már szedtek ilyen virágot. Leterítettünk egy pokrócot, ahova le tudtunk ülni és neki láttunk elkészíteni a nyakláncot. Ahogy készítettük meglepő volt, hogy mennyire ügyesek voltak, de viszont igényeltek segítséget. Ahogy megcsinálták szerettek volna többet készíteni az anyukájuknak, illetve nekem is készítettek. Nagyon tetszett a gyerekeknek a foglalkozás és örültek neki. A tevékenységet sikerült véghezvinni, a tervezett feladatokat és célokat is eredményesen elvégeztem. Kevés kisfiút érdekelt a nyaklánckészítés, de a lányok teljes mértékben részt vettek, összesen tíz gyermek volt részese a foglalkozásnak.

Negyedik foglalkozás *kalakánc karkötő* volt. A gyerekeknek nem volt jó kedvük, illetve nem voltak túl aktívak így egy ismert játékot játszottunk. 2x játszottunk el és a gyerekeknek már jobb kedvük volt. Már ismert volt a kalakánc így elindult mindenki az udvaron keresni aztán elkezdtek a földön ülve fonni a karkötőt. Ez a foglalkozás kicsit nehezebb volt a gyerekeknek, mivel a fonás nehezen megy még nekik, holott az alapvető hármasonást gyakoroltuk. Ennek ellenére a gyerekek nem adták fel a próbálkozást és kisebb nagyobb segítséggel, sikerült elkészíteni. Ahogy a foglalkozás végére értünk a gyerekek nagyon örültek és lelkesek voltak, hogy elkészítették a saját karkötőjüket. A gyerekeknek nagyon tetszett a karkötő és egész nap rajtuk volt. Aztán amikor a szülő jött értük, minden gyerek megmutatta, mit készített. Mind a 10 gyerek ügyesen elvégezte a feladatokat és már nem volt új a fonástechnika sem. Volt olyan gyermek, akinek kicsit nehezen ment, de próbáltam mindenkinek segíteni.

Ötödik foglalkozás a *népi karkötő fonás volt, cérnából*. Foglalkozás előtt a gyerekekkel bemelegítettük az ujjainkat, hogy könnyebben menjen a foglalkozás. Aztán mesélni kezdtem a gyerekeknek, hogy amikor olyan voltam, mint ti, imádtam a színesénél színeesebb karkötőket, amit anyukám készített nekem. Ahogy elmeséltem a gyerekeknek, kíváncsiak voltak és ők is el szerették volna készíteni a sajátjukat. Meglepő volt, hogy a fiúknak is nagyon tetszett és imádták magukon a karkötőt. A fiúknak könnyebben ment a fonás, mint a lányoknak. Nagyon örültek az elkészített karkötőnek. A gyerekek ezzel

gyakorolták a már megtanult fonás folyamatát. A tevékenységet sikerült véghezvinni, a tervezett feladatokat és célokat is eredményesen elvégeztem. Azt vettem észre, hogy különösen érdeklődtek a téma iránt és nagyon tetszett minden gyereknek a foglalkozás minden gyerek részt vett benne. A foglalkozás mind a négy gyermek érdeklődését felkeltette.

A hatodik foglalkozás az a *csuhé baba* készítése volt. Először is egy mondókéval bemelegítettük az ujjainkat, hogy könnyebben menjen majd a foglalkozás. A gyerekek már nagyon, illetve jó kedvel is érkeztek. Először elkezdtem kérdéseket feltenni, de láttam, hogy nem igazán tudják a válaszokat és valószínű még nem is készítették még csuhé babát aztán elkezdtem mesélni régi történetet. Hogy nagymamám kedvenc játéka volt a csuhé babakészítés. Aztán megkérdeztem a gyerekektől, hogy ki az, aki szeretne olyan babát készíteni, mint amit nagymamám is készített. Itt a gyerekek már nagyon lelkesek voltak és természetesen mindenki szeretett volna készíteni magának egy csuhé babát. Készítés során igényelték a segítségemet minden gyereknek külön segítetttem. Illetve az óvónők is segítségünkre voltak. Kiemelném Brájent, akiről tudni lehet, hogy kínai származású kisfiú. Ő örült leginkább a foglalkozásnak, lelkes volt, nem igazán igényelt segítséget, egyedül is nagyon ügyes volt. A végén még egy játékot játszottunk, ami szintén mindenki kedvence volt. Aztán az elkészített babát a nap végén hazavitték.

A tevékenységet sikerült véghezvinni, a tervezett feladatokat és célokat is eredményesen elvégeztem. A gyerekek végig érdeklődők és lelkesek voltak a téma iránt. Fejlődött finommotorikájuk, kézügyességük, figyelmük, kitartásuk, türelmük és közben pozitívan alakítottam a népi hagyományok megismerését. A foglalkozás mind a 8 gyermek érdeklődését felkeltette.

A hetedik foglalkozás a *tojásfestés* volt. Először a gyerekekkel egy locsoló verset tanultunk. Aztán pár gyerek jelentkezett, hogy fel szeretnék mondani a verset. Vers után elmeséltem régi húsvét történetét, illetve, hogy milyen tojásokat hímeztek régen. Ezt egy szemléltetővel is megmutattam. Megismertettem a gyerekeket a népi hagyományokkal őket. Aztán elkezdtek festeni a tojást. *Ecsettel való tojásfestés technikával végeztük el.* Az ecsettel történő tojásfestés egy olyan népi technika, ahol a tojásokat szabadkézi festéssel díszítik a gyerekek. A gyerekek különféle motívumokat és mintákat visznek fel a tojásokra, gyakran használva hagyományos népi motívumokat, például virágokat, geometriai formákat és stilizált állatokat. A festés során természetes festékeket vagy hagyományos tojásfestékeket használnak. Ez a technika lehetőséget ad az egyéni kreativitás és művészi kifejezőmód számára, és gyönyörű, egyedi tojásokat eredményez.

Mindenki nagyon ügyes volt. A végén egy játékot játszottunk. Az elkészített munkát majd hazavitték.

A tevékenységet sikerült véghezvinni, a tervezett feladatokat és célokat is eredményesen elvégeztem. A gyerekek végig érdeklődően és lelkesek voltak a téma iránt. Megismerték, hogy milyen népi hagyományok voltak, illetve milyen népi tojásokat festettek/hímeztek régen a szüleik, nagyszüleik. Minden gyerek részt vett a foglalkozáson. A foglalkozás mind a 6 gyermek érdeklődését felkeltette.

Nyolcadik foglalkozás a *Népi karkötő fonás cérnából* volt. A gyerekekkel először bemelegítettük az ujjunkat egy mondókával. Megkérdeztem tőlük, hogy láttak-e már ilyen karkötőt vagy esetleg van-e valakinek a csoportban. De senkinek nem volt. Vittem egy kész karkötőt megmutattam mit fogunk készíteni és motiváltibbak lettek. Aztán mesélni kezdtem, hogy régen a dédszüleink ilyen népi karkötőt fontak cérnából, mert akkoriban még a boltokban nem lehetett kapni és így elkészítették a sajátjukat.

A tevékenységet sikerült véghezvinni, a tervezett feladatokat és célokat is eredményesen elvégeztem. Minden gyerek nagyon örült a foglalkozásnak. Sok gyerek igényelt segítséget, de próbáltam mindenkinek egyesével segíteni. Kiemelném Jázmint, hogy egyedül is nagyon ügyes volt meglepődtem, hogy nem igényelt segítséget. A tevékenység mind a 7 gyermek érdeklődését felkeltette.

Kilencedik foglalkozás a *Pitypang karkötő* volt. Foglalkozás előtt egy nagyon ismert játékot játszottunk a gyerekekkel, s amit ismertek s imádtak is. S aztán meséltem a pitypang virágról. Milyen jó hatásai vannak régen mit készítettek belőle. A gyerekek csillogó szemekkel hallgatták, amit meséltem nekik. Miután elmeséltem elindult minden gyerek pitypangot szedni. Miután leszedték a pitypangot elkezdett esni az eső és ki tudtuk használni a pavilont, amivel az óvoda rendelkezik. Raulnak kimondottak tetszett ez a foglalkozás és nagyon ügyes volt könnyen ment ez a technika.

A tevékenységet sikerült véghezvinni, a tervezett feladatokat és célokat is eredményesen elvégeztem. Minden gyerek ügyesen elvégezte a feladatokat és már nem volt új a fonás technika sem. A fiúknak nem igazán tetszett ez a feladat, de viszont próbáltam őket lekötni, de ők inkább a szedésben voltak tevékenyebbek. A foglalkozáson részt vevők létszáma 10 gyermek.

Tizedik foglalkozás a *Pitypang nyaklánc* volt. Az udvaron Tompa Mihály: A pitypang meséjét olvastam. Nagyon figyelmesen hallgatták a mesét. Mese után a gyerekeknek kérdéseket raktam fel, amire nagyon ügyesen válaszolt mindenki. Elmeséltem egy nagyon csodálatos történetet, amire a mai napig is emlékszem. Kint sétáltunk a réten

nagymamámmal és ő leült és elkezdett nyakláncot készíteni pitypangból. Leültem és is mellé és megtanított engem is nyakláncot készíteni. Megkérdeztem, hogy ki szeretne olyan nyakláncot készíteni, mint amit mi is készítettünk kint a réten. Persze minden gyerek szeretett volna. Kiemelném Jázmint, hogy ő a végén új ötlettel állt elő és gyűrűt is készített. Minden gyerek nagyon ügyes volt és sikeresen elkészítette a nyakláncát. A foglalkozáson részt vettek létszáma (5 fő).

3.3 Kutatási eredmények

A hipotéziseim igazolást nyertek mivel népi játékokban való részvétel segíthet a gyerekeknek megőrizni a kapcsolatot a természettel és a hagyományokkal is.

A foglalkozások levezetése közben azt tapasztaltam, hogy a gyermekek mindennapi életében bele vonható a népi játékeszközök készítése azon felül alkalmazása is egyaránt. Ezeket a foglalkozásokat örömmel és figyelemmel kísérték.

A foglalkozások közben észrevettem, hogy nem minden gyermek készített már ilyen népi játékokat.

Kutatásom levezetése közben figyelembe vettem a gyerekek képességeit, mivel voltak olyan gyerekek is akik nem igazán tudtak azonosulni ezekkel a foglalkozásokkal.

A foglalkozások során kapott reakciók:

A legnehezebb feladat az a fonás, és csuhébaba kötözése volt, ami nehezen ment a gyerekeknek, de viszont mindenki nagyon ügyes volt és szépen kellően odafigyeltek, amit mondtam és próbálták utánam csinálni. Meglepődtem, hogy a fonás a fiúknak könnyebben ment, mint a lányoknak.

A foglalkozás folyamán próbáltam minden gyermeknek kellően segíteni és támogatni őket, hogy meg tudják csinálni, és amelyik gyereknek kicsit nehezebben ment annak próbáltam minél többet segíteni.

ÖSSZEFOGLALÁS

Szakdolgozatom megírása közben újabb ismereteket sajátítottam el a népi játékokról, továbbá azok alkalmazásáról a mai óvodai gyakorlatban. A munkám alkalmával sok értékes tapasztalatot szereztem a népi játékokról, valamint annak használatáról a mai óvodai életben.

Céлом volt rávilágítani, hogy az óvodás gyerekeknek ma is szükségük van a népi játékeszközökre, ezen kívül ezek használatára is. A dolgozatom három fő fejezetből áll. A munkám első fejezetében szó esett a népi játékok fogalmáról ezek történetéről, továbbá csoportosítási lehetőségeikről. Szakirodalomra támaszkodva ismertetem a népi játékeszközökhöz kapcsolódó fogalmakat, a népi játékeszközök főbb jellemzőit. A második fejezetben a népi játékok alkalmazásáról esett szó. A harmadik fejezetben a kutatásom empirikus részét mutatom be. Nekünk, leendő óvodapedagógusoknak lényeges a népi játékok tanulmányozása mivel mi vagyunk azok, akik az óvodában a gyerekeknek át tudjuk adni elődeink tudását.

A téma tanulmányozása során arra a következtetésre jutottam, hogy a gyermekek részére kiemelten fontos tényező, hogy milyen játékeszkőzzel játszanak egyes játékokat, mivel ezek segítenek a valóság megértésében. A játékeszköz leköti a gyermek figyelmét, továbbá kielégíti a cselekvési vágyait. A játékeszközök örömet keltenek, ezen kívül cselekvésre motiválják a gyermeket, segítenek az érdeklődés kibontakozásában, továbbá közel hozza őket a természetes anyagokkal való munka megtapasztalásához. Azonban a népi játékeszközök egyre ritkábban vannak jelen az óvodások életében, az irántuk való figyelemfelkeltés az óvónők feladata kell, hogy legyen.

Az általam kipróbált játékeszköz-készítési módszerek és technikák leginkább a hagyományok ápolásának jegyében kerültek kipróbálásra és bemutatásra, elméletben és főként gyakorlatban. Munkám során arra jutottam, hogy a gyerekek számára a népi játékok nem voltak idegenek. Sok gyerek ismerte a népi játékokat és azok alkalmazását. Lehetőséget teremtettünk az elkészült játékok kipróbálására és támogattuk a velük való elmélyülés lehetőségét. A játékkészítés nehézségeit igyekeztünk áthidalni, miközben a gyermekek kíváncsiságára és kreativitására építettünk.

Ajánljuk a dolgozat témájában való elmélyülést mindazon pedagógusoknak, leendő óvodapedagógusoknak, akik érdeklődnek e téma iránt és hivatásuk során még érdekesebbé, szórakoztatóbbá kívánják tenni az óvodás gyermekek mindennapjait. Eredményeink arra utalnak, hogy a mai digitális korszak felnövekvő generációja számára épp olyan fantáziadús és izgalmas a népi játékeszközökkel való találkozás, mint nagyanyaink számára az ő

gyermekkorukban. Nekünk, pedagógusoknak az a feladatunk, hogy ne maradjon ismeretlen a mai gyerekeknek számára a népi játékeszközök alkalmazása, hogy majd egyszer ők is továbbadják a gyerekeiknek értékes hagyományainkat.

РЕЗЮМЕ

Під час написання дипломної роботи я здобула нові знання про народні ігри та їх застосування в сучасній практиці дошкільних закладів. Завдяки цій роботі я отримала багато цінного досвіду щодо народних ігор та їх використання в сучасному житті дошкільнят.

Метою нашої роботи було підкреслити, що дошкільнятам і сьогодні потрібні народні ігрові засоби, а також уміння їх використовувати. Робота складається з трьох основних розділів. У першому розділі йдеться про поняття народних ігор, їх історію та можливості класифікації. Спираючись на фахову літературу, ми описали поняття, пов'язані з народними ігровими засобами, їх основні характеристики.

У другому розділі розглядається питання застосування народних ігор. У третьому розділі представлена емпірична частина нашого дослідження. Нам, майбутнім педагогам дошкільних закладів, важливо вивчати народні ігри, адже саме ми можемо передати дітям у дошкільному закладі знання наших предків.

Вивчаючи цю тему, ми дійшли до висновку, що для дітей є надзвичайно важливим, якими ігровими засобами вони грають у певні ігри, адже саме вони допомагають їм зрозуміти реальність. Ігровий засіб привертає увагу дитини, а також задовольняє її потребу в діяльності. Ігрові засоби дарують радість, крім того, вони мотивують дитину до дії, допомагають розкритися її інтересам, а також наближають її до досвіду роботи з природними матеріалами.

Однак народні ігрові засоби дедалі рідше з'являються в житті дошкільнят, і саме вихователі повинні звернути на них увагу.

Методи та техніки виготовлення ігрових засобів, які ми застосовували, були випробувані та представлені переважно в дусі збереження традицій, як теоретично, так і практично. У ході роботи ми дійшли до висновку, що для дітей народні ігри не були чужими. Багато дітей знали народні ігри та їх застосування. Ми створили можливість випробувати готові ігри та підтримали можливість поглибити знання про них. Ми намагалися подолати труднощі виготовлення ігор, спираючись на цікавість і креативність дітей.

Рекомендуємо поглибити вивчення теми цієї роботи всім педагогам, майбутнім педагогам дошкільних закладів, які цікавляться цією темою і прагнуть зробити повсякденне життя дошкільнят ще цікавішим і веселішим. Наші результати свідчать про те, що для підростаючого покоління сучасної цифрової епохи зустріч з народними

ігровими засобами є такою ж фантастичною та захоплюючою, як і для наших бабусь у їхньому дитинстві. Наш, педагогічний, обов'язок - не залишити невідомим для сучасних дітей застосування народних ігрових засобів, щоб потім вони могли передати своїм дітям наші цінні традиції.

Felhasznált irodalom

B. Méhes Vera (2018): A játék általános jellemzői. In.:Az óvónő és az óvodai játék. Móra Könyvkiadó, Budapest.

Beerné Sántha-Szapannos I. (1991): Módszertani példatár. Kecskemét tanítóképző főiskola, Kecskemét.

Benkő É.-Premzser B. (2015): "Népi játékok", ARTPrinter Stúdió, Sepsiszentgyörgy.

Fáyáné dr. Dombi A., dr. Sztanáné, dr. Babics E. (2013): Játékpedagógia. Digitális jegyzet pedagógus hallgatók számára.

Fél Edit (1948): A magyar népi társadalom életének kutatása. Budapest, Kelet-Európai Tudományos Intézet

Felföldi László, Lázár Katalin, Martin György, Neidermüller Péter, Pesovár Ernő, Pesovár Ferenc, Vargyas Lajos (2002): Népzene, néptánc, népi játék VI. In.:Magyar néprajz. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Felföldi László, Lázár Katalin, Martin György, Neidermüller Péter, Pesovár Ernő, Pesovár Ferenc, Vargyas Lajos (2002): Népzene, néptánc, népi játék VI. In.:Magyar néprajz. Akadémiai Kiadó,

Gulyás Gizella (2011): *Temerini népi gyermekjátékszerek*. In.: Létünk. Társadalom, Tudomány, Kultúra, XXVI. évf. 3-4. szám, Forum könyvkiadó, Újvidék.

Kádár A.-Bodoni Á. (2010)" Az óvodás- és kisiskoláskor játécai elméleti és módszertani megközelítésben", Ábel Kiadó, Kolozsvár

Kamarás, I. (2006). Népi játékok és játékeszközök. Budapest: Akadémiai Kiadó

Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (é.n.): Forgolány. Letöltés ideje: 2024. május 18.
Online dokumentum:
https://kmkszu.com.ua/szervezet/alapszervezetek/forgolany/?fbclid=IwAR1N6C4FrOUvtjTxsU87uFQ-6ppCfWiMrs1mQe2Xbr_t6bzM-baGNoY_pjg Letöltés ideje: 2024. május 18

Kiss Lajos Néprajzi Társaság (2013): *Népi hagyományok oktatása az óvodában*. Online dokumentum: https://klnt.info/oktatasi-programok/nepi-hagyomanyok-oktatasaovodaban/?fbclid=IwAR0pOUCUTnHBqBUeqeMeF0mVZP98A4WDtbuE0pzqeER_0lkN1Elw7zAEXi8 Letöltés ideje: 2023.november.11

Kresz Mária: *A magyar gyermekjáték-kutatás*. Budapest, 1948

Lajos Mihály (2011): *Forgalány faluja*. In: Kárpátalja. Online hetilap: 543.szám. Online dokumentum: https://karpataljalap.net/2011/06/10/forgalanfaluja?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTAAR3ES_klM00G1RfYVrXiWOFBMMKjc2TPgdy566wa8cCjNUIDEr39O40mb3E_aem_AStUj1TMazgS2eaNDFJTBRXxCwt5107qXYWkbSqbi7XneXduzv3imDqe-oQyk6eN_i69QdEsAi_IH05SRfp8gxp8 Letöltés ideje: 2023. december.14

Lázár Katalin (2005): *Népi játékok*. planétára Kiadó.

Lázár, Katalin (2017): *Népi játékok felhasználási lehetőségei az oktatásban*. In: "A játék királyi út". Budapest, Kiss Áron Magyar Játéktársaság, 62-83.

Nagyhalász Város Honlapja (2018): *Nagyhalász története*. Online dokumentum: <https://nagyhalasz.hu/oldal/8/nagyhalasz-tortenete>. Letöltés ideje:2024.május.10

Nagyhalászi Református Óvoda.(2021): *Az óvoda bemutatása, a környezet társadalmi igényeinek, elvárásainak elemzése során kialakult tapasztalatok*. In.: Óvodai pedagógiai program harmadik kiadás.

Nájgyen O.Sz., Найден О. С. Українська народна іграшка: Історія. Семантика.

Pupekne Klincsek V. (2016): *Milyen hatással van a 4-6 éves gyermekekre a népi játékok készítése*

Stark Gabriella (2009): *Játékpedagógia és játékmódszertan*. Tanulmányi útmutató, Szatmárnémeti. Online dokumentum: <https://docplayer.hu/4656542-Eloado-tanar-stark-gabriella.html> Letöltés ideje: 2023.március10

Szkljár O.V. , Скляр Ольга Василівна: (2022) "Вплив народних ігор на розвиток та виховання дітей дошкільного віку". Online dokumentum:

<https://vseosvita.ua/library/vplyv-narodnykh-ihor-na-rozvytok-ta-vykhovannya-ditei-doshkilnoho-viku-599752.html> Letöltés ideje: 2024.01.25

Tamásiné Dsupin Borbála (2015): A népi játékok szerepe a mai gyermekek életében. In.: A népi játékok és a mozgás funkciója az óvodás korosztály személyiségfejlődésében. Alkotó Műhely, Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen.

Tankóci Szabina (2015): A népi játékok felhasználási lehetőségei az óvodában. Szakdolgozat, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Pedagógia és Pszichológia Tanszék, Beregszász.

Ганна Віталіївна Луценко (2010): Технології застосування народної іграшки в педагогічному процесі сучасного дошкільного навчального закладу. In.: Магістерська робота. 22. Міністерство освіти і науки Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова, Мукачево. Online dokumentum: https://ird.npu.edu.ua/files/%D0%A2%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97%20%D0%B7%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%81%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D1%96%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%88%D0%BA%D0%B8%20%D0%B2%20%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%83%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%86%D0%B5%D1%81%D1%96%20%D1%81%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%B4%D0%BE%D1%88%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D1%83.pdf?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTAAAR1_NORVKf20jjraEggT-3B8tbVag6UEaQfp3zrbGRL7TBh26coGwp4E-qY_aem_ATyjZl32mzpT6zhBIL1mlsX-tUWNff0vwVwb1D6RgZmDR2HSdozI3V1Z3BfKb3ftX0sh3eGCWVevafgAHGwvAef5 Letöltés ideje: 2024.január.05

О. П. Аксьонова, А. М. Аніщук, Л. В. Артемова (та інші.) (2019): Я у світі. Програма розвитку дитини від народження до шести років. «МЦФЕР Україна, Київ

Образна своєрідність. Функціональні особливості /О. С. Найдєн. – К.: АртЕк, 1999. 256 с

С.А. Рекша, Л.І. Погребєнник(2014): Загальні відомості про народні ігри. Студентська спортивна наука - 2014, 4. 128-130. Online dokumentum: <http://eprints.zu.edu.ua/12596/1/%D0%A0%D0%B5%D0%BA%D1%88%D0%B0%20Word.pdf?fbclid=IwAR3tWVrjb88C3nrGXalqbUDVfRSFnVveisjE4Rfv0tTRGi3VKX1jRR1qUd4> Letöltés ideje: 2024.április.02

Melléklet

Foglalkozásterv

Helyszín: Forgolányi bölcsöde óvoda

Csoport: Nagycsoport

Dátum: 2023.április

Téma: Csuhebaba

A foglalkozás céljai:

- **oktatói:** az ünnepre készülődés megerősítése, a kukorica elemei és felhasználási lehetőségei **fejlesztési:** szókincs, memória fejlesztése, kreativitásfejlesztés, finommotorika fejlesztése

- **nevelői:** a kitartás megélése, segítségnyújtás fontosságának kiemelése

Eszközök: egy elkészült csuhébaba, csuhé, olló, vatta, fonal

Időtartam: 20-25 perc

A foglalkozás menete:

Foglalkozás előtt mozgassuk meg kicsit az ujjainkat ezzel a mondókéval.

Mit csinál a kis kezem? (a két kéz széttartása)

Simogat kedvesen. (két kézzel az arc meg simítása)

Ütöget mérgesen (az asztal ütögetése)

Csiklando viccesen (a tenyér csiklandozása)

Csipkedd hegyesen (a kézfej megcsipkedése)

Táncol ügyesen (az újak mozgatása a másik kézfejen)

Mit csinál a kis kezem? (a kezek szétnyitása)

Te is tudod, mondd velem!

- Nagyon ügyesen bemelegítettétek az ujjacskáitokat, ezért most neki is kezdünk a munkának.

- Képzeljétek el, amikor én voltam olyan kicsik, mint ti én imádtam babázni. Mindig vártam, hogy mikor lesz már anyukámnak ideje, hogy babázzunk. Egyszer csak kitalálta, hogy mi lenne, ha elkészítenénk közösen az első csuhé babámat. Először nem tudtam, hogy mit is szeretnék készíteni nem tudtam hogyan is néz ki és érthetetlenül álltam ugyan úgy, mint most ti. De elmesélte, hogy régen az anyukája és a dédmamája, amikor hosszú téli estékben összejöttek a szomszédok, családok, kukoricát fosztani akkor készültek a sok szép saját fantázia által készült csuhébabák. Hiszen akkoriban még nem volt sok játék és így az

emberek megpróbálták maguk elkészíteni a játékokat. Elmesélte, hogyan is készült és izgatottam én is el szerettem volna készíteni.

- Ti gyerekek szeretnétek olyan babát készíteni, mint amit én is készítettem?

- Először gyerekek megfogunk két szélesebb levelet és a két széles csuhé levelet egymásra rakjuk, aztán szépen összekötjük. Ki fordítjuk, vattát teszünk bele és rásimítjuk a leveleket, formás fejcskét készítünk neki. Aztán a nyak részénél szorosan megkötjük. Kéz készítéséhez két ép levelet egymásra helyezünk, hogy a kéz részénél legyen szélesebb részek. Összehömbörgessük aztán a két végét és a közepét összekötjük. Ha ezzel meg vagytok, gyerekek következhet a ruhája.

- A mellényhez szintén két szép nem túl széles levelet választunk és a vállán át kötve elő keresztbe fogva erősen a derék részéhez kötjük szépen elrendezve oldalán és elől is.

- Egyéni igények szerint nyújtok segítséget.

- Hogyha ez mindenkinek megvan, akkor szépen kötünk a mellényre egy masnit. Aztán már csak a szoknyavágás marad. Nektek pedig fiúk a két lábát összekötni, hogy nektek kisfiú legyen.

- Nagyon ügyesek voltatok mindenkinek nagyon szépen sikerült.

- A gyerekek szabadon játszhatnak az elkészült babákkal.

- Ha a játék nehezen indul be, akkor egy kosár kukoricacsutkát adok a gyerekeknek és bemutatom, hogy mit lehet ebből építeni.

A kész csuhé babákat, mindegyik gyermek hazavitte a nap végén.

Foglalkozásterv

Helyszín: Forgolányi bölcsöde óvoda

Csoport: Nagycsoport

Dátum: 2023.április

Téma: Tojásfestés, díszítés ecsettel, temperával

A foglalkozás céljai:

- **oktatási:** a tojás tulajdonságainak megisméltése, megtapintása, megismerkedés az új anyagokkal, mint a bicikli belsővel, harisnyával, a húsvéti témakör ismételése.

- **fejlesztési:** szókincs, memória fejlesztése, kreativitásfejlesztés, mozgásfejlesztés, finommotorika fejlesztése

- **nevelői:** apró munkálatok türelmes véghezvitele, csoportkohézió fokozása

Eszközök: anyag a tojáshoz

A foglalkozás menete:

Gyerekek tanulunk együtt egy locsoló verset:

Zöld erdőben jártam,

Kék ibolyát láttam,

El akart hervadni,

Szabad-e locsolni?

- Képzeljétek el gyerekek régen alig várták a húsvétot a gyerekek mivel tudták, amikor húsvét jön akkor ők tojást fognak hímezni.

- Számos kárpátaljai településen hagyomány a kézzel hímzett tojás készítése.

- Húsvétkor szoktak menni az emberek templomba, főznek otthon minden féle finomságot, festenek tojásokat, járnak locsolózni és terjeszteti az örömhírt, hogy Jézus feltámadt. Ki tudja mit szokás erre válaszolni? Így van: Valóban feltámadt! Ki látott már húsvéti tojást? Vagy festett már olyat valaki közületek? Az igazi húsvéti tojást mindig piros tojásnak szokták mondani, de rengeteg technikával vagy módon lehet tojást festeni. Hoztam nektek pár képet különféle tojásfestésről.

- Régen locsoláskor a gyerekeknek nem csoki tojást adtak, hanem hímes tojásokat.

- Most pedig minden gyerek elkészíti a saját festett tojását. Igénye szerint rajzol rá. A gyerekek minél színesebb tojást festettek és nagyon örültek a foglalkozásnak. Mindenkinnek saját igényét rajzolja rá. A lányok virágot rajzoltak.

- A gyerekek a tojásfestés után eljátszottak a locsolkodást. A lányok sorba álltak a tojás náluk volt a fiuk pedig mondták a megtanult verset és a lányok utána oda adták a tojást. Az elkészített tojásokat a gyerekek hazavihették.

Foglalkozásterv

Helyszín: Forgolányi bölcsőde óvoda

Csoport: Nagycsoport

Dátum: 2023.április

Téma: Pitypang nyaklánc

A foglalkozás céljai:

- **oktatói:** a gyerekekkel megismertetem a pitypang nyaklánckészítést
- **fejlesztési:** szókincs, memória fejlesztése, kreativitásfejlesztés, finommotorika

fejlesztése

- **nevelői:** a kitartás megélése, segítségnyújtás fontosságának kiemelése

Eszközök: egy elkészült nyaklánc, pitypang.

Tevékenység módszerei: szemléltetés, beszélgetés, bemutatás, megfigyelés, dicséret, gyakorlás, tapasztalás, tevékenykedtetés

Időtartam: 20-25 perc

A foglalkozás menete:

A mai nap megtanulunk egy verset a pitypangról:

Sárga pitypang,
árva pitypang,
tavasz táján érkezel,
sárga pitypang,
árva pitypang
Gyermekláncfűvé leszel.
Sárga pitypang,
Árva pitypang
Rétek alján nyiladozz!
Sárga pitypang,
Árva pitypang
Egész nyáron illatozz!

- A verselést követően neki láttunk a nyakláncok készítéséhez.

- Mai nap pitypangból fogunk készíteni nyakláncot. Csináltatok már ilyet? Régen én is nagyon sokszor csináltam nyakláncot mikor ilyen kicsi voltam, mint ti. Imádtam a pitypang nyakláncot hordani. Mai nap ti is elkészíthetitek a saját nyakláncotokat. A gyerekek nagyon örültek a feladatnak, bele is vetették magukat a készítésébe.

- A nyaklánc készítése: A pitypang két végét egymásba kell kapcsolni, igyekezzünk minél többet, hogy jó legyen ránk. A végén mindenkinek segíték a nyakába rakni. A gyerekek a nyakláncra akartak kötni egy virágot és az volt nekik a medál a nyakláncra. Az elkészített nyakláncokat, a gyerekek megtarthatták, hazavihették.

Foglalkozásterv

Helyszín: Forgolányi bölcsőde óvoda

Csoport: Nagycsoport

Dátum: 2023.április

Téma: Pitypang karkötő

A foglalkozás céljai:

- **oktatói:** a gyerekekkel megismertetem a pitypang karkötő készítés
- **fejlesztési:** , memória fejlesztése, kreativitásfejlesztés, finommotorika fejlesztése
- **nevelői:** a kitartás megélése, segítségnyújtás fontosságának kiemelése

Eszközök: egy elkészült pitypang karkötő, pitypang

Tevékenység módszerei: szemléltetés, beszélgetés, bemutatás, megfigyelés, dicséret, gyakorlás, tapasztalás, tevékenykedtetés

Időtartam: 20-25 perc

Foglalkozás menete:

A foglalkozás előtt a gyerekekkel játszunk egy általuk jól ismert játékot a Lánc, lánc Eszterlánc c. Játékot.

A játék menete: A gyerekek kört alkotva énekelnek, az ének végén mindig más gyermek nevét mondják, amikor kimondják, az egyik gyerek nevét az a gyerek kifordul, és úgy sétál a körben tovább. Addig énekeljünk, míg mindenki ki nem fordul a körből.

Szöveg:

Lánc, lánc, Eszter lánc,
Eszter lánci cérna...
Cérna volna, selyem volna,
Mégis kifordulna.
Pénz volna karika, karika,
Forduljon ki Mariska...
Mariskának lánc.

Ezt követően neki látunk a pitypang karkötő készítéséhez. A gyerekek már jól ismerik a pitypangot ezért most mindenki maga szedte a pitypangot a karkötőjéhez.

Gyerekeknek megmutatom, hogyan kell, aztán neki látnak ők is az elkészítéséhez. A fonás nehéznek tűnik, de ha már megtanuljuk, hogyan is kell olyan lesz, mint a gyerekjáték.

Elkészítése: Pitypangból veszünk három nagy szárat. Összerakjuk a három végét, és elkezdjük fonni. jobbról mindig középre rakjuk aztán balról középre aztán jobbról középre, és így míg vége nem lesz.

Próbáltam minden gyereknek egyesével megmutatni és segíteni.

Befejező rész: A gyerekeket megdicsérjük, a karkötőt pedig mindenki felvette a kezére.

Foglalkozásterv

Helyszín: Forgolányi bölcsöde óvoda

Csoport: Nagycsoport

Dátum: 2023.április

Téma: Népi karkötő fonás cérnából

A foglalkozás céljai:

- **oktatói:** a gyerekekkel megismertetem a népi karkötő készítést
- **fejlesztési:** figyelem fejlesztés, kreativitás fejlesztése, finommotorika fejlesztése
- **nevelői:** a kitartás megélése, segítségnyújtás fontosságának kiemelése

Eszközök: egy elkészült nyaklánc, pamut, cérna, tű, olló.

Tevékenység módszerei: szemléltetés, beszélgetés, bemutatás, megfigyelés, dicséret, gyakorlás, tapasztalás, tevékenykedtetés

Időtartam: 20-25 perc

A foglalkozás menete:

Gyerekek a mai nap egy népi karkötőt fogunk készíteni.

De előtte az ujjunkat kicsit melegítjük be:

Kerekecske, gombocska,
Volt egy kicsi dombocska.
(a tenyér csiklandozása)
Dombon állt egy házikó,
(a kezekkel háztető formázása)

Házikóban ládikó,
(a kezek ökölbe szorítása)

Ládikóban kerek tálca
(az ököl nyitása)

A tálcán meg öt pogácsa.
(az ujjak megfeszítése)

Arra ment az egérke,
mind megette ebédre.

(a másik kézzel mindegyik ujj megérintése)

- Óvodás koromban én is imádtam a karkötőket. Reggel első dolgom volt felrakni a karomra a szebbnél szebb karkötőket, melyeket anyukám készíttette nekem. Aztán elmesélte, hogy ő is nagyon szerette a karkötőket. Őt nagymamája tanította a karkötő fonására. Mert

vasárnaponként az volt a program hogy színesibbnél színesebb karkötőket készítettek. Mert régen mindenki saját kezűleg készített ékszereit mivel nem lehetett kapni az üzletekben. Amikor kész lett nagy örömmel vettem fel és viseltem a mai napig is. Ti szeretnétek megtanulni gyerekek a népi karkötő fonását? Szeretnétek egy saját karkötőt készíteni?

- A leggyakoribb fonás az a 3 szálás művelet, amikor a jobb és bal szélső szálát a mindenkori középső szálon keresztbe fektetjük. Így a szálak folyamatosan változtatják a helyüket. A 3-as fonatokat leggyakrabban a lányok hajának fonásakor alkalmazzuk, amelyekre mintákat a különféle tájegységek népviseletei adnak.

- Miután mindenki ki választotta azán elkezdjük fonni a karkötőt.

- A végén megdicsérjük a gyerekeket és eljátszunk egy vásárt, ahol a karkötőket fogjuk eladni és minden gyerek vehet egyet, amelyik neki tetszik. Miután a gyerekekkel eljátszottuk ezt a játékot mindenki megkeresi a sajátját.

A gyerekek miután megtalálták nagy örömmel vették fel és alig várták, hogy megmutassák a szüleiknek.

Foglalkozástervezet

Helyszín: Nagyhalászi Református óvoda

Csoport: Nagycsoport

Dátum: 2024.április

Téma: Csuhebaba

A foglalkozás céljai:

- **oktatói:** az ünnepre készülődés megerősítése, a kukorica elemei és felhasználási lehetőségei **fejlesztési:** memória fejlesztése, kreativitásfejlesztés, finommotorika fejlesztése, türelem fejlesztése

- **nevelői:** a kitartás megélése, segítségnyújtás fontosságának kiemelése

Eszközök: egy elkészült csuhebaba, csuhé, olló, vatta, fonal

Időtartam: 20-25 perc

A foglalkozás menete:

- Foglalkozás előtt mozgassuk meg kicsit az ujjainkat ezzel a mondókéval.

- Felemeljük mindkét öklünket két oldalra a vállak mellé, majd az egyenletes mérőre összezárjuk és kinyitjuk a tenyerünket, ujjainkat szétnyitva és megfeszítve. Ezt a mozdulatot ismételtetjük. Lehet egyszerre mindkét tenyérrel azonosan nyitni és zárni, de felváltva is. Erre a mondókára:

Mogyorómat megtöröm,
színes zacskóba kötöm,
holnap sütök kalácsot,
tőled kérek tanácsot.

- Nagyon ügyesen bemelegítették az ujjacskáitokat, ezért most neki is kezdünk a munkának.

- Gyerekek mai napon Csuhe babát fogunk készíteni. Ti láttatok már Csuhe babát? Elmondjátok, hogy néz ki? Tudjátok gyerekek nekem nagymamám kedvence volt a csuhebaba készítése. Régen nagyon sokat játszottak vele illetve készítettek is el. Elmesélte, hogy mindig mikor kislány volt a többi barátnőivel ezt csinálták, és nagyon örültek ennek a közös programnak.

- Ki az, aki szeretne olyan csuhebabát, mint amit a nagymamám készített. Nagyon jó akkor most mindenki figyelje meg alaposan, hogy is fogjuk elkészíteni.

- Először gyerekek megfogunk két szélesebb levelet és a két széles csuhé levelet egymásra rakjuk, aztán szépen összekötjük. Ki fordítjuk, vattát teszünk bele és rásimítjuk a

leveleket, formás fejecskét készítünk neki. Aztán a nyak részénél szorosan megkötjük. Kéz készítéséhez két ép levelet egymásra helyezünk, hogy a kéz részénél legyen szélesebb részek. Összehömbörgessük aztán a két végét és a közepét összekötjük. Ha ezzel meg vagytok, gyerekek következhet a ruha rá.

- A mellényhez szintén két szép nem túl széles levelet választunk és a vállán át kötve elő keresztbe fogva erősen a derék részéhez kötjük szépen elrendezve oldalán és elől is.

- Egyéni igények szerint nyújtok segítséget.

- Hogyha ez mindenkinek megvan, akkor szépen kötünk a mellényre egy masnit. Aztán már csak a szoknyavágás marad. Nektek pedig fiúk a két lábát összekötni, hogy nektek kisfiú legyen.

- Nagyon ügyesek voltatok mindenkinek nagyon szépen sikerült.

- A gyerekekkel egy játékot fogunk játszani a csuhé babával. Boltos játék lesz a címe. A játék lényege hogy minél több csuhé babát keljen eladni.

A kész csuhé babákat, mindegyik gyermek hazavitte a nap végén.

Foglalkozásterv

Helyszín: Nagyhalászi Református óvoda

Csoport: Nagycsoport

Dátum: 2024 május

Téma: Tojásfestés, díszítés ecsettel, temperával

A foglalkozás céljai:

- **oktatási:** a tojás tulajdonságainak megisméltése, megtapintása, megismerkedés az új anyagokkal, mint a bicikli belsővel, harisnyával, a húsvéti témakör ismételése.
- **fejlesztési:** memória fejlesztése, kreativitásfejlesztés, finommotorika fejlesztése
- **nevelői:** apró munkálatok türelmes véghezvitele, csoportkohézió fokozása

Eszközök: anyag a tojáshoz

A foglalkozás menete:

Gyerekek tanulunk együtt egy locsoló verset:

Rózsa, rózsza, szép virágszál,
szálló szélben hajladozzál,
napsütésben nyiladozzál,
meglocsollak: illatozzál!

- A mai nap egy tojásfestés folyamat lesz. Hoztam nektek pár szemléltetőt régen milyen technikával festették a tojást illetve csinálták. És a mai nap mi is elkészítjük, de előtte beszéljünk egy kicsit a tojásfestésről Gyerekek ti festettetek már tojást? Húsvétkor miért festenek tojást?

- Képzeljétek el gyerekek a Húsvét Magyarországon az év egyik legfontosabb vallási ünnepe, amely alkalmával Jézus Krisztus feltámadására emlékeznek meg az emberek. A tojásfestés a régebbi időkben nem kis ügyességet kívánt. A legegyszerűbb megoldás a levél felhasználásával készült díszes tojás volt, de sok helyen a mai napig nagy igyekezknek megőrizni az egyes tájegységekre jellemző díszítési motívumokat, amelyek számos technikával (harcolás, hímezés, írás vagy akár patkolás) készülhet. A mai nap mi is elkészítjük a saját tojásunkat. Ki szeretné velem elkészíteni?

- A gyerekek igény szerint rajzolnak rá.

- Gyerekek a tojásfestés után egy nagyon vicces játékot fogunk játszani, a tojásösszeütés, melyet főleg fiúgyermekek játszottak a locsolkodás során összegyűjtött zsákmánnyal.

- Két szemben álló játékos kezébe fogott tojással igyekszik eltörni a másik tojását. A játéknak több változata ismert. Játsható úgy is, hogy az egyik játékos a kezében lévő pénzzel igyekszik a másik tojását betörni és így az eltört tojást megszerezni, de játszható festet, hímes, keményre főtt vagy csokoládétojással is. Csalni is lehetett fából, mészkből, gipszből készült műtojással.

Az elkészített tojásokat a gyerekek hazavihették.

Foglalkozásterv

Helyszín: Nagyhalászi Református óvoda

Csoport: Nagycsoport

Dátum: 2024.május

Téma: Népi karkötő fonás cérnából

A foglalkozás céljai:

- **oktatói:** a gyerekekkel megismertetem a népi karkötő készítést
- **fejlesztési:** figyelem fejlesztés, kreativitás fejlesztése, finommotorika fejlesztése
- **nevelői:** a kitartás megélése, segítségnyújtás fontosságának kiemelése

Eszközök: egy elkészült nyaklánc, pamut, cérna, tű, olló.

Tevékenység módszerei: szemléltetés, beszélgetés, bemutatás, megfigyelés, dicséret, gyakorlás, tapasztalás, tevékenykedtetés

Időtartam: 20-25 perc

A foglalkozás menete:

Gyerekek a mai nap egy népi karkötőt fogunk készíteni.

De előtte az ujjunkat kicsit melegítjük be:

Borsot főztem,
(kavaró mozdulat)
Jól megsóztam,
Meg is paprikáztam
(sózó mozdulatok)
Á-bele, Bá-bele, fuss!
(tapsolás jobb és bal kézbe)

- Gyerekek, mai témánk egy népi hagyományról fog szólni, mégpedig a fonalból készült karkötőről. Láttatok már fonalból font karkötőt? Van e valakinek a csoportba? Tudjatok regén nem volt ilyen nagy választék az üzletekbe, s a dédszülőink ilyen karkötőkkel kedveskedtek gyermekeiknek. Mutatom is hogy készül. Lehet vastagabb, vékonyabb fonalból fonni. Én most a vastagabbal mutatom, meg hogy is kezdjétek hozzá.

- Nézzétek:

- Először veszek 3 különböző színű fonalat(de ez mindenkinek saját tetszése, hogy egyszínű ,vagy különböző fonallal dolgozik) meg csomózzuk, aztán balról jobbra , folyamatosan váltva innen egyet tekerünk, onnan egyet tekerünk Ha körülír a csuklótokon

akkor ismét mint ahogyan kezdtük itt is csomózunk aztán a 2 véget összekötjük. Kész is a karkötő. Most mindenki kössön csomót a saját tetszése szerinti 3 fonaliára s kezdjük is el a fonást. Jobbról, balról, ezt ismételni. Ügyesek vagytok és gyorsak is.

- Készíthettek most már otthon is családtagjaitoknak, barátaitoknak ilyen emlék karkötőket. Hiszen tudjátok! A saját készítésű dolgokba benne van, a szív s a lélek.

Foglalkozástervezet

Helyszín: Nagyhalászi Református óvoda

Csoport: Nagycsoport

Dátum: 2024.április

Téma: Pitypang karkötő

A foglalkozás céljai:

- **oktatói:** a gyerekekkel megismertetem a pitypang karkötő készítés
- **fejlesztési:** , memória fejlesztése, kreativitásfejlesztés, finommotorika fejlesztése
- **nevelői:** a kitartás megélése.

Eszközök: egy elkészült pitypang karkötő, pitypang

Tevékenység módszerei: szemléltetés, beszélgetés, bemutatás, megfigyelés, dicséret, gyakorlás, tapasztalás, tevékenykedtetés

Időtartam: 20-25 perc

Foglalkozás menete:

A foglalkozás előtt a gyerekekkel játszunk egy általuk jól ismert játékot a Lánc, lánc Eszterlánc c. Játékot.

A játék menete: A gyerekek kört alkotva énekelnek, az ének végén mindig más gyermek nevét mondják, amikor kimondják, az egyik gyerek nevét az a gyerek kifordul, és úgy sétál a körben tovább. Addig énekeljünk, míg mindenki ki nem fordul a körből.

Szöveg:

Lánc,lánc,Eszter lánc,

Eszter lánci cérna...

Cérna volna,selyem volna,

Mégis kifordulna.

Pénz volna karika,karika,

Forduljon ki Mariska...

Mariskának lánc.

- Ma gyerekek mesélek nektek a pitypang virágról. Szép tündöklő sárga virága van. Gyógynövényként is használják tele van vitaminokkal finom mézet is készítenek belőle, különböző italokat s még a gyerekek (mesélte a szomszéd néni) régen a pitypangból karkötőket is készítettek. Miután elmeséltem a gyerekeknek a pitypangot elindultak azok szedésére.

- Miután leszedtük a pavilonba leültünk és elkezdtek készíteni a karkötőt. Elmagyaráztam és aztán neki láttunk készíteni pitypang karkötőket. A gyerekeknek már nem volt új a fonás ezért nem minden gyerek igényelte a segítséget.

- Befejező rész: A gyerekeket megdicsérjük, a karkötőt pedig mindenki felvette a kezére.

Foglalkozásterv

Helyszín: Nagyhalászi Református óvoda

Csoport: Nagycsoport

Dátum: 2024.május

Téma: Pitypang nyaklánc

A foglalkozás céljai:

- **oktatói:** a gyerekekkel megismertetem a pitypang nyaklánckészítést
- **fejlesztési:** szókincs, memória fejlesztése, kreativitásfejlesztés, finommotorika fejlesztése
- **nevelői:** a kitartás megélése, segítségnyújtás fontosságának kiemelése

Eszközök: egy elkészült nyaklánc, pitypang.

Tevékenység módszerei: szemléltetés, beszélgetés, bemutatás, megfigyelés, dicséret, gyakorlás, tapasztalás, tevékenykedtetés

Időtartam: 20-25 perc

A foglalkozás menete:

A mai nap a gyerekekkel kint ülve az udvaron olvasok egy mesét a pitypangról

Tompa Mihály: A pitypang meséje

A virágok tündére egy napon sorra meglátogatta az alattvalóit, megkérdezte tőlük, nincs-e panaszuk, kérésük, kapnak-e hűvös reggeli harmatot, kedvesen játszadozik-e velük az esti szél, fölkeresik-e őket a pillangók.

A kényes kerti virágok sorra elmondták panaszait. A rózsza arra kérte a tündért, intézze úgy, hogy a viola illata ne legyen olyan fűszeres - mert irigy volt ez a kerti rózsza, irigyelte a viola édes illatát, azt szerette volna, hogy az emberek csak az ő illatában gyönyörködjenek.

A virágok tündére jószívű volt, mint az egy tündérhez illik, megszidta hát az irigy rózsát, és megsimogatta a hallgatag, csöndes violát.

A százszorszép arra kérte a tündért, növesszen neki töviseket, hogy az emberek nehezebben tudják leszakítani; a liliom élesebb kardokat kért; az estike meg azt szerette volna, ha ő nem este, hanem reggelenként nyílna, illatozna.

A tündér zokon vette a virágokhoz csöppet sem illő sok kérést meg panaszt, rosszkedvűen ment el a kertből. Elhatározta, hogy egyhamar nem látogatja meg ismét az elkényeztetett virágokat, s lehorgasztott fejjel ballagott hazafelé, az erdőbe.

Így történt, hogy meglátta az út szélén, a porban virító pitypangot. Megállt előtte:

- Mondd, kedves pitypang, nincs valami kérésed, panaszod?

A pitypang csak ingatta sárga fejét, hogy nem, nincs sem kérése, sem panasza.

- Nem kívánsz magadnak jó illatot? Esetleg tüskéket, hogy ne tudjanak leszakítani a gyerekek?

Nem, a pitypang nem kívánt semmit, de mikor a tündér továbbment, fölsóhajtott. Meghallotta a tündér a pitypang sóhaját, visszafordult:

- Talán mégis szeretnél kérni valamit, pitypang?

- Hiába minden, tündér, az én bánatomon te sem tudsz segíteni - mondta a pitypang.

- Messze földről kerültem ide, ebbe az országba, meggyökereztem itt, tudom, hogy soha többé nem láthatom a hazámat, s ha eszembe jut a régi táj, mindig nagyon szomorú vagyok. Csak legalább a gyerekeim elmehetnének..., de hát azoknak sincs szárnyuk!

Gondolkozott egy kicsit a tündér, s mert csodatévő, nagy hatalma volt, úgy intézte, hogy a pitypang bolyhos fiacskái, leánykái - a termésbóbiták - ezentúl apró szárnyakkal szülessenek. A bóbiták apró szárnyába belekap a szél, röpti őket hegyen-völgyön át, messzi földre elkerülnek, s ha jó szél fúj, a pitypang egyik-másik fia, lánya visszaröpülhet a rég elhagyott hazába is.

Gyerekek tudjátok-e mit szeretett volna a pitypang a mesébe?

- azt szerette volna, hogy a magjai elszáljanak a hazájukba.

És tudjátok, hogy hívjuk a pitypang gyermekeit?

- repülő magoknak

És tudjátok mikor nyílik a pitypang?

- Gyerekek a pitypang az tavasszal nyílik.

- Most, hogy megismertétek a pitypangot képzeljétek el régen nagyon sok mindent csináltak a pitypangból. Amikor gyermek voltam sétáltunk kint a mezőn és tele volt csodálatos pitypanggal minden. Csupa sárga volt az egész táj. Egyszer csak mentünk mendegéltünk nagymamám csak leült kérdeztem tőle mama te mit csinálsz? Akkor kezdte el mesélni, hogy ő, amikor kicsi volt mindig pitypangból készítettek nyakláncot. Nagyon szerette hordani és készíteni is. Mert tudjátok akkor még nem tudtunk bemenni a boltba és mindent megvenni. Próbáltak mindent elkészíteni egyedül.

- Ki szeretne olyan nyakláncot készíteni, mint amilyen én is készítettem nagymamámmal?

- Minden gyerek szeretett volna készíteni és neki is láttunk. Megmutattam egyszer, hogyan is kell készíteni aztán közösen neki láttunk elkészíteni. Ez a technika már gyakorló volt minden gyerek ügyesen elvégezte.

- Befejező rész: A gyerekeket megdicsérjük, a karkötőt pedig mindenki felvette a kezére.

Képmellékletek.

Forgolányi Óvodában készült Képek

1. sz. kép Csuhebaba készítése

2. sz. kép Csuhebaba készítés.

3. sz. kép Csuhebaba készítés

4. sz. kép Csuhebaba készítés

5.sz kép, Csuhébabba készítés

6. sz. kép, Az elkészült Csuhébabák

7. sz. kép, Tojásfestés

8. sz. kép, Tojásfestés

9. sz. kép, Tojásfestés

10. sz. kép, Tojásfestés

11. sz. kép, Az elkészült alkotások

12. sz. kép, Kalákánc szedés

13. sz. kép, karkötő készítés

14. sz. kép, az elkészült karkötő

15. sz. kép, nyaklanc készítés

16. sz. kép, Nyaklanc gyermekláncfűből

17. sz. kép, Népi karkötő fonás cénából

18.sz kép, népi karkötő fonás cénából

19.sz kép, Az elkészült Népi karkötő fonás cénából

20. sz kép, berzselt tojás.

Nagyhalászi Óvodában készült képek

21. sz kép, berzselt tojás

22. sz. kép Cshébaba készítés.

23. sz. kép Csuhebaba készítés.

24. sz. kép Csuhebaba készítés.

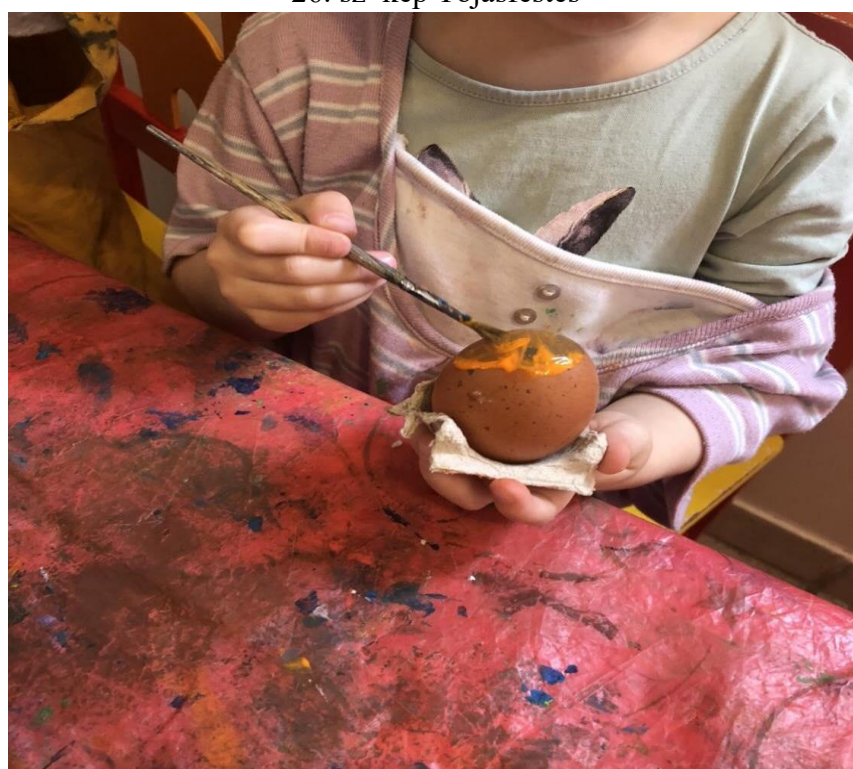

25. sz. kép az elkészült Csuhababa.

26. sz kép Tojásfestés

27.sz kép Tojásfestés

28. sz. kép, Népi karkötő fonás cernából

29. sz. kép, Népi karkötő fonás cernából

30. sz. kép, karkötő készítés

31. sz. kép, karkötő készítés

32. sz. kép Nyaklánc gyermekláncfűből

33. sz. kép Nyaklánc gyermekláncfűből

34. sz. kép Nyaklánc gyermekláncfűből.

Nagyhalászi Református Óvoda

4485 Nagyhalász, Arany János u. 75

Tel/fax:42/630-356

E-mail: nagyhalaszireformatusovoda@gmail.com

OM: 201721

Nyilatkozat

Alulírott **Kovácsné Rubóczky Rita Anna** igazgató, mint a **Nagyhalászi Református Óvoda** képviselőjére jogosult személy **nyilatkozom**, hogy **Nagy Cintia Laura** óvodapedagógus hallgató az óvodában készült **gyermek fotókat a szülői nyilatkozatok alapján felhasználhatja a szakdolgozatához.**

Nagyhalász, 2024.05.13.

Kovácsné Rubóczky Rita
igazgató

Пийтерфолвівська сільська рада
Берегівського району Закарпатської області
Форголанський заклад дошкільної освіти

Пийтерфолвівської сільської ради Берегівського району Закарпатської області

90354, с. Форголань, вул. Зелена, 22/а., тел.+380976603450

email : dnz.forgolany@gmail.com, Код ЄРДПОУ 26529608

№ 2

Nyilatkozat

Alulírott Biki Irén igazgató, mint a Forgolányi bölcsőde- óvoda igazgatója képviselőtére jogosult személy nyilatkozom, hogy Nagy Cintia Laura óvodapedagógus hallgató az óvodában készült gyermek fotókat a szülői nyilatkozatok alapján felhasználhatja a szakdolgozatához.

Forgolány, 2023. március 24.

Звіт про перевірку схожості тексту Oxsico

Назва документа:

Nagy Cintia-Laura.docx (1).pdf

Ким подано:

Greba Ildikó

Дата перевірки:

2024-05-27 17:47:07

Дата звіту:

2024-05-28 09:38:45

Ким перевірено:

I + U + DB + P + DOI

Кількість сторінок:

40

Кількість слів:

11741

Схожість 10%

Збіг: **25 джерела**

Вилучено: **0 джерела**

Інтернет: **16 джерела**

DOI: **0 джерела**

База даних: **0 джерела**

Перефразовування 2%

Кількість: **25 джерела**

Перефразовано: **569 слова**

Цитування 10%

Цитування: **88**

Всього використано слів: **1568**

Включення 0%

Кількість: **1 включення**

Всього використано слів: **15**

Питання 0%

Замінені символи: **0**

Інший сценарій: **1 слова**